

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

NĀZİM HİKMET

835
Satır

1

835 Satır
Jokond ile Sİ-YA-U
Varan 3
 $1 + 1 = 1$
Sesini Kaybeden Şehir

Nâzım Hikmet

835 Satır

ADAM YAYINLARI

© 1987

Bu kitabın tüm hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş.'nindir.

Nâzım Hikmet'in tüm yapıtlarının Türkiye'de yayın ve temsil hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş.'nindir. Anadolu Yayıncılık A.Ş.'den yazılı izin alınmadan Nâzım Hikmet'in hiçbir yapıtı parça ya da bütün olarak yayımlanamaz, tiyatro, film ya da radyo ve televizyona uyarlanamaz ve başka biçimlerde işlenemez ve kullanılamaz.

Birinci Basım: Eylül 1988

İkinci Basım: Eylül 1989

Üçüncü Basım: Temmuz 1990

Dördüncü Basım: Aralık 1990

Beşinci Basım: Temmuz 1991

Altıncı Basım: Kasım 1991

Yedinci Basım: Mayıs 1992

Kapak Düzeni: Aydın Ülken

92.34.Y.0016.334

ISBN 975-418-056-3

Nâzım Hikmet'in bütün yapıtlarını (şiiirlerini, oyunlarını, romanlarını, öbür düzyazılarını) bir araya toplayan bu dizi kitaplarda kronolojik sıra uygulanmıştır.

Yalnız şiir bölümünde, şairin çocukluk ve çıraklık dönemi ürünleri (ki bunları kitaplarına almadığı gibi, birçoğunu dergilerde de yayımlamamıştır) ayrı bir ciltte toplanarak şiir kitapları dizisinin en sonuna konmuştur. Bu cilt şairin yetişme yıllarındaki gelişmelerini izlemek isteyenler içindir.

Şiir bölümündeki sıralama, şairin sağlığında yayımlanan, ya da kendi düzenlediği ama yayımlandıklarını görmediği kitaplarının yayın, ya da düzenlenme tarihlerine, kitaplarına girmemiş olan şiirlerinin ise yazılış tarihlerine göredir. Yazılış tarihleri kesinlikle belirlenemeyen şiirlerin yerlerinde kaymalar olabilir. Başta kitapların yayın tarihlerine göre sıralama yapılırken de (iç düzenleri olduğu gibi korunduğu için) şiirler yazılış tarihlerine göre değil, şairin gönlüne göre bir sıralama içindedirler. Amaç çeşitli dönemlerdeki şiirlerin birbirine karışmaması olduğundan, bu tür yer değiştirmelerin gelişmeleri izleme açısından fazla bir sakıncası bulunmadığı açıktır.

Elinizdeki yeni derlemeyle, birbirini tutmayan çeşitli müsveddelerden yola çıkan, savruk, özensiz, acele basımlardaki kargaşaya, sırasında anlamı zedeleyen dizgi düzelti yanlışlarına son verilmiştir.

Nâzım Hikmet

835 Satır

Şiirler: 1

835 Satır

Jokond ile Sİ-YA-U

Varan 3

1+1=1

Sesini Kaybeden Şehir

835 SATIR

İlk Basım: 1929

GÜNEŞİ İÇENLERİN TÜRKÜSÜ

*Bu bir türkü:-
toprak çanaklarda
güneşi içenlerin türküsü!*

*Bu bir örgü:-
alev bir saç örgüsü!*

*kıvranıyor;
kanlı, kızıl bir meş'ale gibi yanıyor
esmer alınlarında
bakır ayakları çıplak kahramanların!*

*Ben de gördüm o kahramanları,
ben de sardım o örgüyü,
ben de onlarla*

*güneşe giden
köprüden
geçtim!*

*Ben de içtim toprak çanaklarda güneşi.
Ben de söyledim o türküyü!*

*Yüreğimiz topraktan aldı hızını;
altın yeleli aslanların ağzını
yırtaarak
gerindik!*

*Sıçradık;
şimşekli rüzgâra bindik!.*

*Kayalardan
kayalarla kopan kartallar
cırpıyor ışıktaydızlanan kanatlarını.*

Alev bilekli süvariler kamçılıyor
şaha kalkan atlarını!

Akın var
güneşe akın!
Güneşi zaptedeceğiz
güneşin zaptı yakın!

Düşmesin bizimle yola:
evinde ağlayanların
göz yaşlarını
boynunda ağır bir
zincir
gibi taşıyanlar!

Bıraksın peşimizi
kendi yüreğinin kabuğunda yaşayanlar!

İşte:
şu güneşten
düşen
ateşte
milyonlarla kırmızı yürek yanıyor!

Sen de çıkar
göğsünün kafesinden yüreğini;
şu güneşten
düşen
ateşe fırlat;
yüreğini yüreklerimizin yanına at!

Akın var
güneşe akın!
Güneşi zaaptedeceğiz
güneşin zaptı yakın!

Biz topraktan, ateşten, sudan, demirden doğduk!
Güneşi emziriyor çocuklarımıza karımız,
toprak kokuyor bakır sakallarımız!
Neş'emiz sıcak!

kan kadar sıcak,
delikanlıların rüyalarında yanan

O «an»

kadar sıcak!

Merdivenlerimizin çengelini yıldızlara asarak,
ölülerimizin başlarına basarak

yükseliyoruz

güneşe doğru!

Ölenler

döğüşerek öldüler;

güneşe gömüldüler.

Vaktimiz yok onların matemini tutmaya!

Akın var
güneşe akın!
Güneşi zaaptedeceğiz
güneşin zaptı yakın!

Üzümleri kan damlalı kırmızı bağlar tütüyor!

Kalın tuğla bacalar

kıvrانarak

ötüyor!

Haykırdı en önde giden,

emreden!

Bu ses!

Bu sesin kuvveti,

bu kuvvet

yaralı aç kurtların gözlerine perde

vuran,

onları oldukları yerde

durduran

kuvvet!

Emret ki ölelim

emret!

Güneşi içiyoruz sesinde!

Coşuyoruz,

coşuyor!..

Yangınlı ufukların dumanlı perdesinde

mızrakları göğü yırtan atlılar koşuyor!

Akın var

güneşe akın!

Güneşi zaaaaptedeceğiz

güneşin zaptı yakın!

*Toprak bakır
gök bakır.*

*Haykır güneşi içenlerin türküsünü,
Hay-kır
Haykıralım!*

1924

SALKIMSÖĞÜT

Akıyordu su
gösterip aynasında söğüt ağaçlarını.
Salkımsöğütler yıkıyordu suda saçlarını!
Yanan yalın kılıçları çarparak söğütlere
koşuyordu kızıl atlılar güneşin battığı yere!
Birden
bire kuş gibi
vurulmuş gibi
kanadından
yaralı bir atlı yuvarlandı atından!
Bağırmadı,
gidenleri geri çağırmadı,
baktı yalnız dolu gözlerle
uzaklaşan atlıların parıldayan nallarına!

Ah ne yazık!

Ne yazık ki ona
dört nal giden atların köpüklü boynuna bir daha yatmayacak,
beyaz orduların ardında kılıç oynatmayacak!

Nal sesleri sönüyor perde perde,
atlılar kayboluyor güneşin battığı yerde!

Atlılar atlılar kızıl atlılar,
atları rüzgâr kanatlılar!

Atları rüzgâr kanat...

Atları rüzgâr...

Atları...

At...

Rüzgâr kanatlı atlılar gibi geçti hayat!

Akar suyun sesi dindi.

Gölgeler gölgelendi

renkler silindi.

Siyah örtüler indi

mavi gözlerine,

sarktı salkımsöğütler

sarı saçlarının

üzerine!

Ağlama salkımsöğüt

ağlama,

Kara suyun aynasında el bağlama!

el bağlama!

ağlama!

1928

ORKESTRA

Bana bak!

Hey!

Avanak!

Elinden o zırlıtıyı bıraksana!

Sana,

üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

yaramaz!

Bana bak!

Hey!

Avanak!

Üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

dağlarla dalgalarla kütleleri

ileri

atlatamaz!

Üç telli saz

yatağını değiştirmek isteyen

nehirlerden:-

köylerden, şehirlerden

aldığı hızla,

milyonlarla ağzı

bir tek

ağızla

güldüremez!

Ağlatamaz!

hey!

hey!

üç telli sazın

üç telinde öten üç sıska bülbül öldü acından.

Onu attım

köşeye!

hey!

hey!

üç telli sazın

ağacından

deli tiryakilere

içi afyon lüleli

bir çubuk

yaptılar!

Hey!

Hey!

**Dağlarla dalgalarla, dağ gibi dalgalarla dalga gibi
dağ-lar-la**

başladı orkestram!

Hey!

Hey!

Ağır sesli çekiçler

sağır

örslerin kulağına

Hay-kır-dı!.

Sabanlar güleşiyor tarlalarla,

tarlalarla!

Coştı çalgıcı başı,

esiyor orkestram

**dağlarla dalgalarla, dağ gibi dalgalarla, dalga gibi
dağ-lar-la.**

1921

PİYER LOTİ

«Esrar!
Tevekkül!
Kismet!
Kafes, han, kervan
şadırvan!
Gümüş tepsilerde rakeden sultan!
Mihrace, padişah,
bin bir yaşında bir şah.
Minarelerden sallanıyor sedef nalınlar,
burunları kınalı kadınlar
ayaklarıyla gergef dokuyor.
Rüzgârlarda yeşil sarıklı imamlar ezan okuyor!»

İşte frenk şairinin gördüğü şark!

İşte
dakikada 1.000.000 basılan
kitapların

şarkı!

Lâkin

ne dün

ne bugün

ne yarın

böyle bir şark

yoktu,

olmayacak!

Şark
üstünde çıplak
esirlerin
aç geberdiği toprak!
Şarklıdan başka herkesin
orta malı olan memleket!
Açlığın kıtlıktan öldüğü diyar!
Ağzına kadar
buğdayla dolu ambar!
Avrupanın ambarı!

Asya!
Amerikan dretnotlarının tel direklerine
senin Çinlilerin
uzun saçlarından
sarı mumlar gibi asıyorlar kendilerini!
Himalayanın
en yüksek
en dik
en karlı tepesinde
Britanya zabitleri cazbant çaldırıyorlar,
kara tırnaklı ayaklarını daldırıyorlar,
Paryaların
beyaz dişli ölülerini attığı Ganja!
Anadolu baştan başa
Armistrongun
talim meydanı oldu!

Asyanın bağı doldu!

Şark

yutmayacak

artık!

Bıktık be bıktık!

İçinizden biri

can verebilse bile

açlıktan ölen öküzümüze,

burjuvaysa eğer

gözükmesin gözümüze!

Hattâ sen

sen *Piyer Loti!*

Sarı muşamba derilerimizden

birbirimize

geçen

tifüsün biti

senden daha yakındır bize

Fransız zabiti!

Fransız zabiti sen,

o üzüm gözlü Azadeyi

bir orospudan

daha çabuk unuttun!

Kalbimize diktiğin

Azadenin taşını

bir tahta hedef gibi topa tuttun!

Bilmeyenler

bilsin:

sen bir şarlatandan başka bir şey değilsin!
Şarlatan!

Çürük Fransız kumaşlarını
yüzde beş yüz ihtikârla şarka satan:

Piyer Loti!

Ne domuz bir burjuvaymışsın meğer!
Maddeden ayrı ruha inansaydım eğer,
Şarkın kurtulduğu gün

senin ruhunu

köprü başında çarmıha gerer
karşısında cigara içerdim!

Ben elimi size verdim,
size verdik biz elimizi
kucaklayın bizi

Avrupanın sankülotları!

Sürelim yan yana bindiğimiz al atları!
Menzil yakın

bakın

kurtuluş günü artık sayılı.

Önümüzde şarkın kurtuluş yılı
bize kanlı mendilini sallıyor.

Al atlarımız emperyalizmin göbeğini nallıyor.

1925

MAKİNALAŞMAK

trrrrum,
trrrrum,
trrrrum!
trak tiki tak!
Makinalaşmak
istiyorum!

Beynimden etimden iskeletimden
geliyor bu!
Her dinamoyu
altıma almak için
çıldırıyorum!
Tükrüklü dilim bakır telleri yalıyor,
damarlarımda kovalıyor
oto-direzinler lokomotifleri!

trrrrum,
trrrrum,
trrrrum!
trak tiki tak
Makinalaşmak
istiyorum!

Mutlak buna bir çare bulacağım
ve ben ancak bahtiyar olacağım
karnıma bir türbin oturtup
kuyruğuma çift uskuru taktığım gün!

trrrrum!.

trrrrum!

trrrrum!

trak tiki tak

Makinalaşmak

istiyorum!

1923

AÇLARIN GÖZBEBEKLERİ

Değil birkaç
değil beş on
otuz milyon
aç
bizim!

Onlar
bizim!
Biz
onların!
Dalgalar
denizin!
Deniz
dalgaların!

Değil birkaç
değil beş on
30.000.000
30.000.000!

Açlar dizilmiş açlar!
Ne erkek, ne kadın, ne oğlan, ne kız
sıska cılız
eğri büğrü dallarıyla
eğri büğrü ağaçlar!

Ne erkek, ne kadın, ne oğlan, ne kız
açlar dizilmiş açlar!

Bunlar!

yürüyen parçaları

o kurak

toprakların!

Kimi

kemik

dizlerine vurarak

yuvarlak

bir karın

taşıyor!

Kimi

deri... deri!

Yalnız

yaşıyor

gözleri!

Uzaktan

simsiyah sivriliği

nokta nokta uzayıp damara batan

kocaman başlı bir nalın çivisi gibi

deli gözbebekleri,

gözbebekleri!

Hele bunlar

hele bunlarda öyle bir ağrı var ki,

bunlar

öyle bakarlar ki!....

Ağrımız büyük!
büyük!
büyük!

Fakat
artık imanımıza inemez tokat!
Demirleştii bağırmız,
çünkü ağrımız
30.000.000
deli gözbebekleri!
gözbebekleri!

Ey
beni
ağızı açık
dinleyen adam!
Belki arkamdan bana
bu kalbini
haykırana
«kaçık»
diyen, adam!
Sen de eğer
ötekiler
gibi kazsan,
bir mânâ
koyamazsan
sözlerime

bak bari gözlerime;
bunlar:
Deli gözbebekleri
gözbebekleri!

1922

GÖVDEMDEKİ KURT

Sen
benim
minare boyunda çam gövdeme,
yumuşak
beyaz
bir kurt gibi girdin,
kemirdin!
Ben
barsaklarında solucan Makdonaldı besleyen
İngiliz amelesi gibi taşıyorum
seni içimde!

Biliyorum
kabahat kimde!

Ey ruhu lordlar kamarası kadın!
Ey uzun entarili tüysüz Puankare!
Karşımda:
demirleri kıpkızıl
bir şimendifer ocağı gibi yanmak
senin en basit hünerin;
yine en basit hünerin senin
buzun üstünde bir paten gibi kıvranmak!

Soğuk!
Sıcak!
Kaltak!
dur!
Yumuşak
 beyaz
 kıvrılışlarıyla
 beynime giriyorsun
 kemiriyorsun!

Oraya giremezsin!
Onu kemiremezsin!

Yumuşak
beyaz
kıvrılışlarıyla
beynime giren kurdu
çürük bir diş çeker gibi söktüm!
Epeyce ter döktüm!
Bu sonuncuydu
 bir daha olmayacak!

1924

Ufuklardan ufuklara
ordu ordu köpüklü mor dalgalar koşuyordu;
Hazer rüzgârların dilini konuşuyor balam,
konuşup coşuyordu!
Kim demiş «çört vazmi!»

Hazer ölü bir göle benzer!
Uçsuz bucaksız başı boş tuzlu bir sudur Hazer!
Hazerde dost gezer, e.....y!..
düşman gezer!

Dalga bir dağdır
kayık bir geyik!
Dalga bir kuyu
kayık bir kova!
Çıkıyor kayık
iniyor kayık,
devrilen
bir atın
sırtından inip,
şahlanan
bir ata
biniyor kayık!

*Ve Türkmen kayıkçı
dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.
Başında kocaman kara bir papak;
bu papak değil:
tüylü bir koyunu karnından yarıp
geçirmiş başına!
Koyunun tüyleri düşmüş kaşına!*

**Çıkıyor kayık
iniyor kayık**

*Ve kayıkçı
«Türkmenistanlı bir Buda heykeli» gibi
dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş,
fakat, sanma ki Hazerin karşısında elpençe divan durmuş!
O bir Buda heykelinin
taştan sükûnu gibi kendinden emin
dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.*

**Bakmıyor
kayığa
sarılan
sulara!**

**Bakmıyor
çatlayıp
yarılan
sulara!**

Çıkıyor kayık
 iniyor kayık,
devrilen
 bir atın
 sırtından inip
şahlanan
 bir ata
 biniyor kayık!

— Yaman esiyor be karayel yaman!
Sakın özünü Hazerin hilesinden aman!
Aman oyun oynamasın sana rüzgâr!

— Aldırma anam ne çıkar?

Ne çıkar
 kudurtsun
 karayel
 suları,

Hazerde doğanın
 Hazerdir mezarı!

Çıkıyor kayık
iniyor kayık

çıkıyor ka...
iniyor ka...

Çık...
in...
çık...

1928

YANGIN

Gece siyah, yol siyah,
ev beyaz, bembeyaz,
fener sarı!
Siyah, beyaz, sarı!

Yolda gezen gecenin
kör gözlerinde kara gözlükleri var...
Geniş kanatları kar
martılar

oturmuşlar evin damına.
Beyaz ev benziyor bir şimal akşamına!..
Fenerin dört camına
dört hastanın dayanmış alınları!..
Fener sarı.
Ev beyaz.
Gece siyah.
A....h!
«Siyah gece,
beyaz kar...

Rüzgâr..
Rüzgâr!..
Camlar kırıldı!
Hastaların sapsarı
alınları
kıp kızıldı!..

Kıp kızıldı kan içinde!
Bir an içinde:
Gece kızıl, yer kızıl
ev kızıl, fener kızıl
kızıl, kızıl, kızıl!..

YANARDAĞ

Kesildi yanardağın şahdamarı!
Kara toprak altındaki ağlamaları:-
fıskırıyor, haykıran
kan
rüzgârı şeklinde!

İsyanı dinleyiniz yanardağın ağzından!

Boğazından:-
güneşleri
kırmızı balonlar gibi fırlatıyor dumanlara!..
Bir alev su halini vermiş ummanlara:
yanardağın
yanan gönül
kızıllığı!..

Varsın otursun, isteyenler dört duvardan evinde!..
Kartal kayalardan seyredelim biz
kanayan gönüllerin
göğe vuran rengini!

Etimizi saran yünü parçalayarak
çırılçıplak
yıkanalım çelik çubuklar gibi yanardağın alevinde!
Yıkanalım!..
Yanalım!

SAN'AT TELAKKİSİ

Bazan ben de gönül ahlarımı
çekerim birer birer
kan kırmızı yakut bir tespih gibi,
ve bu kızıl pırıltılı tespihin ipi
sırma saç tellerindendir...

Fakat
benim
şiiime ilham veren perimin
omuzlarında açılan kanat:
asma köprülerimin
demir putrellerindendir!.

Dinlenir,
dinlenmez değil
bülbülün güle karşı feryatları..
Fakat asıl
benim anladığım dil:-
Bakır, demir, tahta, kemik ve kirişlerle çalınan
Bethovenin sonatları..

Sen istediğin kadar
tozu dumana katar
sürebilirsin atını!..
Ben değişimem
en halüsüddem
arap atına;
saatte 110 kilometrelik sür'atini
demir raylarda koşan
demir beygirimin!.

İri şaşkın bir sinek gibi takılır bazan gözüm
odamın köşesindeki usta örümcek ağlarına..
Lakin asıl hayranım ben:-
halikleri mavi gömlekli mimarlarım olan
77 katlı beton-arme dağlarına!

Erkek güzeli
«Biblos ilâhı genç Adonis»
köprü başında karşıma çıksa,
belki bakmadan geçerim de;
Filozofumun yuvarlak gözlüklü gözüne,
ve ateşçimin
dört köşe terli bir güneş gibi yanan yüzüne
bakmadan geçemem!..

Ben
elektrikli tezgâhlarımda doldurulan
üçüncü nevi hazır cıgara içerim de,
isterse Samsunun olsun
tütünü kâğıda elimle sarıp içemem!.
Değişmedim

değişemem
Havvanın çırılçıplaklığına
meşin kasketli meşin ceketli karımı!.
Belki benim «tab'ı şairanem» yok?!
Neyleyim!.

Toprak anamın çocuklarından çok
seviyorum:-
kendi çocuklarımı!

KORSAN TÜRKÜSÜ

İşte..

geniş ağızlı palalar gibi parıldıyor güneşte,
kulakları altın küpeli korsanların türküsü:

Donna Madonnanın yuvarlak
kalçaları gibi oynak
fıçılardan
içtik İspanyol şarabını!
Karıştı Madrit orospularının kanı
kanımıza!

Beş yüz baş zenciye zincire vurduk,
Üç direkli kadirgayı doldurduk,
aldık yükü
geliyoruz!

Taze balık gibi çıktık denizden;
korkma bizden
tombul, esmer kollarını aç Madonna!
Afrikada gözü kanlı korsanız amma
Lizbonda namuslu bezirgânız!
Kaçıyor kara çıplak derilerin sürüsü!

Kaçırma vur bir yandan
durma doldur öbür yandan:
Donna Modannanın yuvarlak
kalçaları gibi oynak
fıçılardan
erimiş altın gibi akan
İspanyol şarabını!

Karışsın Madrit orospularının kanı
kanımıza!

RODOS HEYKELİ

Ayağına 45 numro Amerikan kundurası geçirmiş
bir RODOS HEYKELİ gibiyim!

Sigorta şirketleri
sigortalıyor beni 101 seneye.

Herkes
gözlerinin bebeğine sığmıyan vücudumu
yekpare mermer sanıyor.

Halbuki ben
dev gövdem
kof bir alçı kalıp olduğunu biliyorum.

Biliyorum,
hesabettim:
Sayısı 10 lar evini doldurmıyan senelerden sonra
geniş göğsüm
çatlıyacak!

Kafamda bunun yalnız bir ağrısı var,
o da şu:

Buradan
oraya
gitmek için
asma köprü kuranlara,
daha ben
cüssem yaraşan putrelleri götürmedim!

Zaman az!

Geniş göğsüm
çatlıyacak!

45 humro Amerikan kunduralarımla
dekametroluk adımlar atsam da kâfi değil.

Koşmak lâzım,
Olimpiyat yarışlarında gibi koşmak,
KOOOOOOŞ-MAK!!

1923

JOKONDUN HATIRA DEFTERİNDEN PARÇALAR

*Paris. 15 Mart 1924.
Luvur müzesi.*

Luvur müzesinde artık canım sıkılıyor.
Can sıkıntısından çok çabuk bıkılıyor.
Bıktım artık canımın sıkıntısından.
İçimdeki bu ruh yıkıntısından
aldı fikrim şu hisseyi:
Müzeyi
gezmek iyi,
müzelik olmak fena!

Ben bu maziyi hapseden saraya
öyle ağır bir hükümle kondum ki,
çatlarken sıkıntıdan yüzümde yağlı boya
mecburum durup dinlenmeden sırtmaya.
Çünkü
ben o Floransalı Jokondum ki
Floransadan daha meşhurdur tebessümüm.

Luvur müzesinde artık canım sıkılıyor,
ve mademki maziyle konuşmaktan çabuk bıkılıyor,

ben

karar verdim bugünden itibaren
bir hatıra defteri tutmağa.

Belki dahli olur bugünü yazmanın
dünü unutmağa.

Lâkin acayip bir yerdir Luvur.

Burda belki bulunur:

İskenderi Kebirin

kronometreli Lonjin saati.

Fakat

bulunmaz yüz paralık bir kurşunkalem
ve bir tabaka temiz defter kâadı.

Lânet olsun Luvruna, Parisine

Yazarım ben de hatıratı

muşambamın tersine.

Ve işte :

Kırmızı burnunu eteklerime sokan,

saçları şarap kokan

miyop bir Amerikalının

aşırınca cebinden mürekkepli kalemini

başladım hatıratıma.

Yazıyorum sırtıma:

tebessümü meşhur olmanın elemi!

18 Mart.Gece

Luvur uyudu.

Zulmette Venüsün kolsuz vücudu

benziyor bir harbiümümî neferine.

Parlıyor bir Şövalyenin altın miğferi:

vurdukça gece bekçilerinin feneri

karanlık bir resmin üzerine.

Burda

Luvurda

benziyor günlerim birbirine

tahta bir mik'abın dört tarafı gibi.

Başım keskin kokularla dolu

bir ecza dolabının rafı gibi.

20 Mart

Hayranım Felemenk ressamlarına:

Süt ve sucuk tacirlerinin tombul madamlarına

kolay mı üryan bir ilâhe edası vermek?

Lâkin

isterse ipekli don giyinsin

inek + ipekli don = inek!

Dün gece

bir pencere

açık kalmış.

Felemenkli üryan ilâheler soğuk almış.

Bugün
bütün gün
ziyaretçilere
çevirip dağ gibi pembe çıplak gerilerini
aksırıp öksürdüler.
Tutulmuşum ben de nezleye.
Nezleli bir tebessümle gülünç olmayım diye,
ziyaretçilerden gizliye gizliye
burnumu çekip durdum.

1 Nisan

Bugün bir Çinli gördüm.
Başı perçemli Çinlilere benzer yeri yok!
Ne de çok
baktı bana!
Bilirim ki ben
Fildişini ipek gibi işliyen
Çinlilerin teveccühü
atılamaz yabana.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

20 Nisan

Çin hadisesiyle meşgul gazeteler.
Anlıyorum ki artık,
Kaf dağından gelen ejder
altın semasında Çinimâçin yurdunun
gerdi kanat.

Fakat
bu işte yalnız Britanya lordunun
tüyleri yolunmuş bir kuş
gibi matruş
gırtlığı değil,
kesilecek
Konfüçyus'un
uzun
seyrek
sakalı da.

22 Nisan

Dün gece bir Amerikan zurnasıyla,
12 beygirlik bir Fordun kornasıyla
bir rüyadan uyandım.
Ve bir lahza gördüğüm
bir lahzada öldü.

Gördüğüm durgun mavi bir göldü!

Bu gölde canımın çekik gözlü canı
yaldızlı bir balığın sarılmıştı boynuna.
Ben gidiyorum ona
sandalım Çin işi bir çay fincanı,
açtığım yelken
kamış bir Japon
şemsiyesinin
nakışlı ipeğinden.

2 Mayıs

Bugün Çinlim gelmedi.

5 Mayıs

Bugün de yok.

8 Mayıs

Benziyor günlerim
bir istasyonun
bekleme salonuna.
Gözlerim dikili demiryoluna.

Yunan heykeltıraşları!
Selçuk elinin çini nakkaşları!
Cemşide ateşle halı dokuyanlar!
Çölde hecinlere kaside okuyanlar!
Vücudunun raksı rüzgâr gibi esen!
Bir kırat mücevheri 36 köşeli kesen!
Ve sen
beş parmağında beş hüner taşıyan
Mikel Anj usta!

Haykırın ilân edin düşmana dost:
Pariste fazla bağırmış diye
ÇİN
SEFİRİNİN
camını kırmış diye,
sevgilisi Jokondun,
Fransa hududunun
atılmış haricine!

Çinden gelen sevgilim gitti Çine!
Ve ben artık
bilemem kimlere derler Leylâ ile Mecnun?
O pantolonlu Leylâ
Ben eteklikli Mecnun değilsem!

Ağlayabilsem a...h
ağlayabilsem!

Bugün tam benim önümde
kanlı ağzının
boyasını tazeleyen
bir ev kızının
elindeki aynaya ilişince gözüm,
parçalandı kafamda şöhretimin teneke tacı.
İçimde kıvranırken ağlamak ihtiyacı
dudaklarım kırıtıyor,
pişmiş bir domuz kellesi gibi suratım sırtıtıyor.

Dilerim ki
kübist bir ressama fırça olsun kemikleri
Leonardo da Vinçi'nin,
boyalı elleriyle sarılıp boğazıma,
altın kaplama bir diş gibi ağzıma,
bu mel'un tebessümü taktığı için!

1929

Yakında bu romanın
tamamı çıkacak.

BERKLEY

Behey

Berkley!

Behey on sekizinci asrın filozof peskoposu.

Felsefenden tüten günlük kokusu

başımızı döndürmek içindir.

Hayat kavgasında bizi

dizüstü süründürmek içindir.

Behey

Berkley,

Behey Allahın

Cebrail şeklindeki Ezraili,

Behey on sekizinci asrın en filozof katili!

Hâlâ geziyor İskoçya köylerinde

adımlarının sesi.

Hâlâ uluyor dımlarının sesine

tüyleri kanlı bir köpek.

Hâlâ

her gece titreyerek

görüyor gölgeni İskoçya köylüleri

evlerinin

camlarında!

Hâlâ

kanlı beş parmağının izi var

o beyaz buzlu camlar gibi şimal akşamlarında!

Behey

Berkley!

Behey meyhane kızlarının kara cübbeli kavalyesi,

Kıralın şövalyesi,

sermayenin altın sesi,

ve Allahın peskoposu!

Felsefenden tüten günlük kokusu

başımızı döndürmek içindir.

Hayat kavgasında bizi

dizüstü süründürmek içindir!

Her kelimen

kelepçelerken

bileklerimizi,

kıvrılan

bir yılan

gibi satırların

sokmak istiyor yüreklerimizi.

Beli hançerli bir İsaya benziyor resmin.

Sivriliyor kitaplarından ismin

sivri yosunlu ucundan

kızıl kan

damlıyan

yeşil bir diş gibi.

Her kitabın

diz çökmüş önünde Rabbin

kara kuşaklı bir keşiş gibi..

Sen bu kıyafetle mi bizi kandıracaktın,

inandıracaktın?

Biz İsanın vuslatını bekleyen

bir rahibe değiliz ki!

Behey

Berkley!

Behey tilkilerin şahı tilki!

Çalarken satırların zafer düdüğü,

küçük bir taş parçasının en küçüğü

imparatorların imparatoru gibi çıkınca karşısına,
hemen anlaşılmak için

bir kapı açıyorsun,

binip Allahının sırtına

soldan geri kaçıyorsun!

Kaçma dur!

Her yol Romaya gider,

— bu belki doğrudur —

fakat

fikri evvel gören her felsefenin

safsata iklimidir yelken açtığı yer!

Bu bir hakikat

— hem de mutlak cinsinden — !

İşte sen

işte senin felsefen:

Sen o sarı kırmızı rengini gördüğün

cilâlı derisine parmaklarını sürdüğün

parlak

yuvarlak

elmaya:

«Fikirlerin bir

terkibidir,»

diyorsun!

Dışımızda bize bağlanmadan

var olan

varlığı

inkâr ediyorsun!

Şu mavi deniz

şu mavi denizde yüzen beyaz yelkenli gemi,
kendi kendinden aldığı fikirlerdir, öyle mi?
Mademki kendi fikrindir yüzen gemi,
mademki kendi fikrindir umman,
ne zaman var,

ne mekân!

Ne senin haricinde bir vücut

ne senden evvel kimse mevcut,

ne senden sonra kâinat baki

bir sen

bir de Allah hakikî.

Lâkin ey kara meyhanelerin sarhoş papazı!

Senin dışında değil miydi

kıllı kollarında kıvranan meyhanecinin kızı?

Yoksa kendi altında sen

kendinle mi yattın?

Diyelim ki senden evvel baban yok

İsa gibi.

Yine fakat bacakları arasından çıktığın

Meryem gibi bir anan da mı yok!

Diyelim ki yapılmızsın

Turu Sinada Musa gibi,

ne yazık! Tevratını okuyan da mı yok!

Çok yalan söylemişsin çok.

Sen emin ol ki Berkley
— olmasan da zarar yok —
bu şi're benzer yazıda hissene düşen şey:
biraz alay
biraz şaka
ve birkaç tokat
— eldivensiz cinsinden —

Neşleyim?
Neş'e kavganın musikisidir.
Kavgada kuvvetini kaybetmiş gibidir biraz
neş'enin çelik ahengini duymayan adam;
neş'e ... iyi şeydir vesselam,
— baş döndürmezse eğer —

ve işte bizimkiler
güldüler mi,
ağız dolusu gülüyorlar.
Kabahat onların kuvvetinde:
yoksa ne sende
ne de bende!

Dinle Berkley!
— dinlemesen de olur —
Biz dinleyelim:
Beynimiz bal yoğuran
bir kovan.
Ona balı dolduran
arıdır hayat.
Aldığımız hislerin
sonsuz derin
pınarıdır kâinat!

Kâinat geniş

kâinat derin

kâinat uçsuz bucaksız!

Biz onun parçaları,

biz ondan doğan bir sürü bacaksız!

Biz o bacaksızların

— anasını inkâr etmeyen cinsi —

Çünkü biz

emredenlere emir verenlerden değiliz!

Bağlıyız toprağa

kalın halatlar gibi kollarımızla!

Çelik dişleri şimşekli çarklılar

koparıırken kara toprağın esrarını,

biz

seyretmedeyiz

cihan içinden cihanların

doğuşunu;

kehkeşanların

gümüş aydınlığında!

Görmüşüz,

görmedeyiz

yılların yollarında toprak oluşunu

kızıl kadife dudaklı kızların!

Çiziyor hareketi gözlerimize

sonsuz maviliklerde

kuyruklu yıldızların

sırma saçlarından kalan izler.

Her habbe koynunda bir kubbeyi gizler!..

Şu denizler,
şu denizlerin üstünde denizler gibi esen,
rüzgârların uğultusu.
Şu ipi kopmuş
inci bir gerdanlık gibi damlayan su,
şu bir damla su,
uzaklaştıkça, yaklaşılan
hakikati gizler..

Her yeni ummanla beraber
bir yeni imkân!
Kâinat geniş
kâinat derin
kâinat uçsuz bucaksız!

Behey!
Berkley!
Behey bir karış boyuna bakmadan
Karpatları inkâr eden cüce!
Ahrete gittiysen eğer
oradan bir taç gönder,
süslemek için Allahının kafasını!
Fakat buradan
topla hemen tarağını tasını,
Haraç mezat!
Haraç mezat!
götür pazara bir pula sat:
Topraktaki saltanatın
göğe çıkan tahtını!

Yok üstünde tabiatın
tabiattan gayri kuvvet!..
Tabiat geniş
tabiat derin
tabiat uçsuz bucaksız!..

1926

HER KİTABIMIN SON SÖZÜ

Sen sanma ki san'atın
damağımda tadı var
acı bir hıyar
lezzeti gibi..
Mısralarımda yok benim
göz yaşlarının tadı,
Şiirlerim içilmez
İngiliz tuzu gibi..

19....

Şang-Hay'da kafası kesilen arkadaşım Sİ-YA-U'nun hatırasına

JOKOND İLE Sİ-YA-U

İlk Basım: 1929

Rönesans devrinin İtalyan ressam-
larından Leonar da Vinçi'nin meş-
hur eserlerinden birinin ismi Jo-
kond'dur. Jokond tebessümüyle
meşhurdur. Bu kitaptaki acayip
sergüzeşt işte bu Jokond ile Sİ-
YA-U isminde bir Çinlinin mace-
rasına dairdir.

Bir İddia

Leonardo nâm
nakkaşı dehrin
meşhur Jokond
basmıştır kadem
rahı firâre.
Ve firarîden
boşalan yere
taklidi kond.

İşbû risaleyî
tastir eden şair
çok şeyler biliyor
hakikî Jokondun
encamına dair.

Ol fettan âhû
bir yâr severdi:
bir Çinli âdem
ismiii SÎ-YÂ-Û.
Gözleriiii badem
sözleriiii şirin.
Bu yârın peşine
takılmıştır Jokond
bir Çin beldesinde
yakılmıştır Jokond.

Ben Nâzım Hikmet
râkımülhuruf
işbû hususta
düşmanaaa dosta
çekip yürekten
günde beş növbet
yuf üstüne yuf
iddia ediyorum,
isbat edeceğim;
isbat edemezsem
sahni suhanden
yıkılıp gideceğim.

1928

JOKONDUN HATIRA DEFTERİNDEN PARÇALAR

15 Mart 1924 Paris Luvur müzesi

Luvur müzesinde artık canım sıkılıyor.
Can sıkıntısından çok çabuk bıkılıyor.
Bıktım artık canımın sıkıntısından.
İçimdeki bu ruh yıkıntısından
aldı fikrim şu hisseyi:

Müzeyi
gezmek iyi
müzelik olmak fena.

Ben bu maziyi hapseden saraya
öyle ağır bir hükümle kondum ki,
çatlarken sıkıntıdan yüzümde yağlıboya
mecburum durup dinlenmeden sırtıtmaya:
Çünkü:

ben o Floransalı Jokondum ki
Floransadan daha meşhurdur tebessümüm.

Luvur müzesinde artık canım sıkılıyor.
Ve mademki maziyle konuşmaktan
çabuk bıkılıyor

ben

karar verdim bugünden itibaren
bir hatıra defteri tutmaya.

Belki dahli olur bugünü yazmanın
dünü unutmaya..

Lâkin acayip bir yerdir Luvur.

Burda belki bulunur

İskenderi Kebirin

kronometrolu Lonjin saati,
fakat

bulunmaz yüz paralık bir kurşunkalem
ve bir tabaka temiz defter kâadı.

Lânet olsun Luvruna, Parisine.

Yazarım ben de hatıratı

muşambamın tersine.

Ve işte:

Kırmızı burnunu eteklerime sokan,
saçları şarap kokan

miyop bir Amerikalının
aşırınca cebinden mürekkepli kalemini
başladım hatıratıma.

Yazıyorum sırtıma:

Tebessümü meşhur olmanın elemi...

18 Mart Gece

Luvur uyudu.

Zulmette Venüs'ün kolsuz vücudu
benziyor bir harbiyumî neferine.

Parlıyor bir şövalyenin altın miğferi:
vurdukça «Gece bekçilerinin» feneri
karanlık bir resmin üzerine.

Burda

Luvurda

benziyor günlerim birbirine
tahta bir mik'abın dört tarafı gibi.

Başım keskin kokularla dolu
bir ecza dolabının rafı gibi.

20 Mart

Hayranım Felemenk ressamlarına:

Süt ve sucuk tacirlerinin

tombul madamlarına

kolay mı üryan bir ilâhe edası vermek?

Lâkin

isterse ipekli don giyinsin

inek + ipekli don = inek.

Dün gece

bir pencere

açık kalmış

Felemenkli üryan ilâheler soğuk almış.

Bugün

bütün gün

ziyaretçilere

çevirip dağ gibi pembe çıplak gerilerini

aksırıp öksürdüler..

Tutulmuşum ben de nezleye.
Nezleli bir tebessümle gülünç olmayım diye,
ziyaretçilerden gizleye gizleye
burnumu çekip durdum.

1 Nisan

Bugün bir Çinli gördüm;
başı perçemli Çinlilere benzer yeri yok.
Ne de çok
baktı bana.
Bilirim ki ben
fildişini ipek gibi işliyen
Çinlilerin teveccühü
atılamaz yabana..

11 Nisan

İsmi öğrendim her gün gelen Çinlinin:
Sİ-YA-U

16 Nisan

Bugün gözlerin sesiyle
konuştuk kendisiyle.
Gündüzleri kumaş dokuyormuş,
gece okuyormuş.

İşte çoktandır ki gece
kara gömlekli bir Faşist ordusu gibi geldi.
Kendini Sen nehrine atan bir işsizin
karanlık sudan sesi yükseldi.
Ve ey yumruk kadar başında
dağ gibi rüzgârlar esen
ben eminim ki bu anda sen
cevap almak için yıldızlara sorduğun
cevaplardan,
kuleler kuruyorsun kalın meşin kaplı
kitaplardan,
oku

Sİ-YA-U

OKU...

Ve gözlerin satırlarda isteneni bulunca
gözlerin yorulunca
bırak yorgun başını
siyah sarı bir Japon krizantemi gibi
kitapların üstüne..

UYU

Sİ-YA-U

UYU...

18 Nisan

Başladım unuttınaya
tombul Rönesans üstatlarının isimlerini.

Görmek istiyorum
çekik gözlü Çin nakkaşlarının
ince uzun kamış fırçalarından
damlıyan
siyah suluboya kuş ve çiçek
resimlerini..

PARİS Telsizinin Haberleri

ALLO
ALLO
ALLO
PARİS
PARİS
PARİS..

Havada sesler
ateş tazılar gibi koşuyor.
Eyfel kulesinin telsizi konuşuyor:

ALLO
ALLO
ALLO
PARİS
PARİS
PARİS..

— BİZ DE şarklıyız bu ses bizedir
bizim de kulaklarımız bir ahizedir
biz de Eyfeli dinlemeliyiz —
Çinden haber

Çinden haber

Çinden haber:

Kaf dağından gelen ejder
Altın semasında Çinimaçın yurdunun
gerdi kanat.

Fakat

bu işte sade Britanya lordunun
tüyleri yolunmuş

kalın boyunlu bir kuş
gibi matruş

gırtlığı değil,
kesilecek

Konfuçyusun
uzun

seyrek

sakalı da!...

JOKONDun Hatıra Defterinden

21 Nisan

Bugün Çinlim
gözbebeklerimin
içinde durdu;

ve sordu:

«Tanklarının kırk ayaklı tekerlekleriyle
pirinç tarlalarımızı ezenler,
şehirlerimizde
cehennem imparatorları gibi gezenler:
SENİN

seni YARATANIN nesli mi?»
Az kaldı «hayır» diye haykırarak
kaldıracaktım elimi..

27 Nisan

Bu gece bir Amerikan zurnasıyla
12 beygirlik bir Fordun kornasıyla
bir rüyadan uyandım,
ve bir lahza gördüğüm
bir lahzada öldü.
Gördüğüm durgun mavi bir göldü.
Bu gölde canımın çekik gözlü canı
yaldızlı bir balığın sarılınmıştı boynuna.
Ben gidiyordum ona
sandalım çinişi bir çay fincanı;
açtığım yelken
kamuş bir japon
şemsiyesinin
nakışlı ipeğinden..

PARİS Telsizinin Haberleri

ALLO

ALLO

ALLO

PARİS

PARİS

PARİS

Radyo - Stasyon duruyor.

Parisi yine

mavi gömlekli Parisliler

kırmızı sesler

ve kırmızı renklerle dolduruyor..

JOKONDun Hatıra Defterinden

2 Mayıs

Bugün Çinlim gelmedi.

5 Mayıs

Bugün de yok..

8 Mayıs

Benziyor günlerim
bir istasyonun
bekleme salonuna.
Gözlerim dikili
demiryoluna..

10 Mayıs

Yunan heykeltıraşları,
Selçuk elinin çini nakkaşları,
Cemşide ateşle halı dokuyanlar,
çölde hecinlere kaside okuyanlar,
vücudunun raksı rüzgâr gibi esen,
bir kırat mücevheri 36 köşeli kesen,
ve SEN
beş parmağında beş hüner taşıyan
MIKEL ANJ usta!
Haykırın, ilân edin düşmana dosta:
Pariste fazla bağırmış diye,
Mandarin sefirinin
camını kırmış diye,
sevgilisi Jokondun
Fransa hududunun
atılmış haricine..

Çinden gelen sevgilim gitti Çine..
Ve ben artık
bilemem kimlere derler Leyla ile Mecnun,
o pantolonlu Leyla
ben eteklikli Mecnun değilsem..
Ağlıyabilsem... Ah...
Ağlıyabilsem...

12 Mayıs

Bugün
önümde
kanlı ağzının
boyasını tazeleyen
bir ev kızının
elindeki aynaya ilişince gözüm
parçalandı kafamda şöhretimin teneke tacı.
İçimde kıvranırken ağlamak ihtiyacı
dudaklarım kırıttıyor,
pişmiş bir domuz kellesi gibi
suratım sırtıyor.
Dilerim ki
kübist bir ressama fırça olsun kemikleri
Leonar da Vinçinin,
boyalı elleriyle sarılıp boğazıma
altın kaplama bir diş gibi ağzıma
bu mel'un tebessümü taktığı için....

Birinci kısmın sonu

İkinci Kısım

FİRAR

MUHARRİRin Not Defterinden

A dostlar hali berbat Jokondun..
Siz emin olun ki onun
çok uzaklardan haber
almak ümidi olmasaydı eğer
ölümün rengini vermek için
dudaklarındaki mel'un tebessüme,
bir müze bekçisinin tabancasını çalar
boşaltırdı muşamba göğsüne...

JOKONDun Not Defterinden

Ne olurdu fırçası Leonar da Vinçinin
yaratsaydı beni
yaldızlı güneşinde Çinin.
Arkamdaki dağ resmi
şeker kellesi şeklinde bir Çin dağı olsaydı,
pembe beyaz rengi uzun yüzümün
solsaydı,
alsaydı gözlerim bir badem biçimini.
Ve tebessümüm
gösterseydi göğsümün içini!
O zaman uzaklardakinin kolunda
dolaşabilirdim Çin'i..

MUHARRİRin Hatıra Defterinden

Jokondla bugün baş başa verdik.
Meraklı bir kitabın
yapraklarını çevirir gibi
birbiri ardınca saatleri çevirdik.
Ve öyle bir karara geldik ki,
bu karar
bölecek bir bıçak gibi ikiye
Jokondun hayatını..
Yarın gece görürsünüz tatbikatını..

MUHARRİRin Not Defterinden

Notr Dam dö Parinin saati
çaldı gece yarısını.
Gece yarısı
gece yarısı.
Kim bilir tam bu anda:
hangi sarhoş öldürüyor karısını?
Kim bilir tam bu anda:
hangi hortlak
bir şatonun
dehlizinde dolaşıyor?
Kim bilir tam bu anda:
hangi hırsız
en aşılmaz
bir duvarı aşıyor?..
Gece yarısı... Gece yarısı...

Kim bilir tam bu anda...
Bilirim ki her romanda
en karanlık saat budur.

Gece yarısı
her kariin yüreğinde bir korkudur..

Fakat neyleyim?

Tek satırlı tayyarem

Luvurun damına konduğu anda,
Notr Dam d Parinin saati
aldı gece yarısını.

Ve ben

tuhaftır ki hiçbir korku hissetmeden
okşıyarak tayyaremin alüminyum sağrısını
damın üstüne indim..

zerek belime sardığım 50 kulaç ipi

akul bir sırat köprüsü gibi
sarkıttım Jokondun penceresine.

 keskin düdük aldım.

Ve derhal cevap aldım

bu  düdük sesine.

Atı ardına kadar Jokond penceresini.

Meryem Ana kılığına sokulan

bu fakir bahçıvan kızı

sıyırdı sırtından yaldızlı çerçevesini

ve ipe sarı olarak tırmandı yukarıya...

Dostum Sİ-YA-U

talihin varmış doğrusu
düşmüşsün aslan gibi kariya...

JOKONDun Hatıra Defterinden

Bu tayyare dedikleri
kanatlı demir bir at.
Altımızda Paris
Eyfel kulesiyle
sivri burunlu, çöpür ablak bir surat.
Yükseliyoruz
yükseliyoruz
karanlığı
ateş bir ok
gibi deliyoruz..
Gökler üstümüze
yaklaşır gibi,
gökyüzü çiçekli bir çayır gibi.
Yükseliyoruz
yükseliyoruz..

.....

.....

.....

Uyumuşum
uyandım.
Sabahın şafak demi.
Gökler durgun bir deniz,
tayyaremiz bir gemi.
Tereyağından kıl çeker gibi gidiyoruz.
Kalıyor arkamızda bir duman yolu.
Pırıltılı yuvarlaklarla dolu
mavi boşlukları seyrediyoruz..

Altımızda benziyor dünya
güneşte yaldızlanan
bir yafa portakalına...
Fakat ne hikmettir ki ben
yükselmiştim de yerden
yüzlerce minare boyu,
yine dünyaya bakıp
aktı ağzımın suyu...

MUHARRİRin Not Defterinden

Şimdi tayyaremiz
Afrikanın üstünde gezen
sıcak rüzgârların içindedir.
Yukardan bakınca Afrika bir
kocaman keman biçimindedir.
Bana öyle geldi ki
çeloyla çalıyorlar Çaykofskiye
kızgın karanlık ada
Afrikada.
Ve sallıyarak tüylü uzun kollarını
bir goril ağlamada...

MUHARRİRin Not Defterinden

Bahri Muhiti Hindîyi geçiyoruz.
Havaları, baygın kokulu
koyu bir şurup gibi içiyoruz..

Ve Singapurun sarı fenerine bakarak
Avustralyayı sağda

Madagaskarı solda bırakarak,
ve güvenerek depodaki benzine
rotayı çizdik Çin denizine...

*Çin denizinde sefer eden bir İngiliz
gemisindeki Con isimli güverte neferi-
nin hatıratından*

O akşam
birdenbire fırtına çıktı.

Ama ne fırtına babam
ama ne fırtına..

İsanın anası binmiş sarı bir şeytanın sırtına
havaları karıştırıp fır dönüyor.

Ben de aksi gibi
pruva çanaklığında vardiyadayım.

Koskocaman gemi
altımda nah şu kadar görünüyor.

Esiyor rüzgâr
rüzgâr üstüne

rüzgâr
rüzgâr üstüne
rüzgâr..

Bir yay gibi vınlıyarak yaylanıyor direk.*
Hayda bir çıkıyoruz yukarıya
kafam bulutları yarıyor.

(*) Ta tepede ne işin var
leylek misin be mubarek? N. H.

Hayda bir aşığı iniyoruz
parmaklarım denizin dibini tarıyor.
Sola yatıyoruz, sağa yatıyoruz.
Yani iskeleye sancağa yatıyoruz.
Ha şimdi battık aman
ha şimdi batıyoruz.

Dalgalar:
Bengale kaplanları gibi
sıçrayıp başımdan aşıyor.
Karşımda dolaşıyor
Cavalı melez bir orospu
gibi korku.

Şaka mı bu be Çin denizi bu...*

Neyse lafı uzatmıyalım.

KÜT...

O ne?

Havadan mustatil bir muşamba düştü.
çanaklığın içine.

Bu muşamba
hoşur bir kadındı.

Düşündüm ki bu göklerden gelen madam
bizim gemici dilinden usulünden
çakmazdı anam.

Hemen önünde bel kırıp öptüm elinden
bir şair ağzı kullanarak dedim ona ki:

— Sen ey bana göklerden gelen muşamba kadın!
Söyle hangi ilahî vasfa benziyor adın?
Niye indin buraya nedir büyük maksadın?

(*) Gemici haklıdır korkusunda

Çin denizinin hiddetini yabana atmıyalım.

N. H.

Dedi bana ki:
— Motoru 550 beygirlik
bir tayyareden düştüm.
İsmim Jokond,
Floransalıyım.
Şang-Hay limanına bir an evvel
varmalıyım.

JOKONDun Hatıra Defterinden

Rüzgâr düştü
deniz duruldu.
Yürüyor gemi Şang - Haya doğru.
Gemiciler sallanarak rüya görüyor
yelken bezinden hamaklarında.
Parlıyor bir Bahri Muhiti Hindî türküsü
etli kalın dudaklarında:

«Malaka şarabı gibi kızdırır kanı
ateşi Koşınşın
güneşinin.
Çeker yaldızlı yıldızlara doğru gemicileri
Koşınşın geceleri
Koşınşın geceleri.

Boyadı al kana demir kuşaklı fıçıları
Singapur meyhanelerinde bıçaklanan
çekik gözlü sarı Borneo muçoları.
Koşınşın geceleri, Koşınşın geceleri.

Bir gemi gider Kantona
Tam 55 000 tona
Koşınşin geceleri..

Bordadan atılan
mavi gözlü bir gemici ölüsü gibi
göklerde yüzerken ay,
dirseğine dayanıp seyreder Bombay..
Bombay ay..
Bahri Ummanı.
Malaka şarabı gibi kızdırır kanı
ateşi Koşınşin
güneşinin.
Çeker yaldızlı yıldızlara doğru gemicileri
Koşınşin geceleri
Koşinsin geceleri.....»

İkinci kısmın sonu

Üçüncü Kısım
JOKONDUN ENCAMI

Şang-Hay Şehri

Şang-Hay büyük bir limandır,
mükemmel bir liman.
Gemileri daha kocamandır
boynuzlu bir Mandarin konağından.
Vay vaaay!
Ne acayip yer be Şang-Hay..

Mavi nehirde akar
hasır yelkenli kayıklar.
Hasır yelkenli kayıklarda
çıplak kuliler pirinç ayıklar
pirinç sayıklar..
Vay vaaaay!..
Ne acayip yer be Şang-Hay..

Şang-Hay büyük bir limandır.
Beyazların gemileri kocamandır,
sarıların kayıkları küçücük.
Kızıl saçlı bir çocuğa gebe Şang-Hay.
Vay vaaaay!..
Ne acayip yer be Şang - Hay...

MUHARRİRin Not Defterinden

Dün gece
limana girince gemi
Jokond kapağı attı karaya.
Şang-Hay kazan o kepçe
hal oldu Sİ-YA-U'sunu arıya arıya.

MUHARRİRin Not Defterinden

«Çin işi Japon işi
bunu yapan iki kişi
biri erkek biri dişi.

Çin işi Japon işi
seyrediniz ne hünerdir
Lİ-Lİ-FU'nun bu son işi.»

Bağırıyor avaz avaz
Çinli hokkabaz
Lİ.

Sarı sıska bir örümceğe benziyen eli
fırlatıyor havalara ince uzun bıçakları:
İşte bir
bir daha
bir daha
bir daha
beş
bir daha.

Havalarda şimşekli daireler çizerek
bıçaklar birbiri ardınca fırlayıp akıyor.
Jokond bakıyor,

daha da bakacak

bakacak fakat:

Kocaman renkli bir Çin feneri gibi
sallanıp karıştı ortalık:

«— Yol verin varda

Çan-Kay-Şi'nin celladı

yeni bir kelle kovalıyor.

Yol verin varda..»

Biri önde biri arkada

iki Çinli fırladı köşe başından.

Öndeki koşuyor Jokonda doğru.

Bu ona doğru koşan oydu, oydu, o.

Sİ-YA-U'su onun

kumrusu onun.

Sİ-YA-U'm benim

Sİ-YA-U..

Etrafı sardı bir stadyum uğultusu.

Ve sarı Asyanın al kanıyla

boyanmış olan

nemrut İngiliz lisanıyla

atıldı naralar:

«— Yakalıyor

yakalıyor

yakaladı

yakala..»

Jokondun kollarına üç adım kala
yetişti Çan-Kay-Şi'nin celladı.
Parladı
pala...

Kesilen bir et kırılan bir kemik sesi.
Yuvarlandı ayağının dibine
kana bulanmış sarı bir güneş gibi
Sİ-YA-U'nun kellesi..

Ve işte böyle bir ölüm günü
Şang-Hayda kaybetti Floransalı Jokond
Floransadan daha meşhur olan tebessümünü.

MUHARRİRİN Not Defterinden

Çin kamışından bir çerçeve.
Çerçevede resim.
Resmin altında isim:
Jokond..

Çerçevede resim:
çerçevede resmin gözleri yanıyor
yanıyor.

Çerçevede resim:
çerçevede resim canlanıyor
canlanıyor.

Ve birden
atlıyormuş gibi boşluğa bir pencereden
fırlayıp çıktı resim çerçeveden;
ayakları yere vurdu.

Daha ben haykırırken adını
karşıma dikilip durdu:
muazzam bir kavganın dev kadını.

O yürüdü
ben peşinden
Kızgın kızıl Tibet güneşinden
Çin denizine kadar
Gidip geldik
Gelip gittik.

Jokundu
düşman elinde
bir şehrin kapısından
gece gizlice çıkarken gördüm;
onu, süngülerin çatıştığı bir kapışmada
Bir Britanya zabitanın
gırtlığını sıkarken gördüm.

Onu:
içinde yıldızlar yüzen mavi bir su başında
bitli kirli gömleğini yıkarken gördüm....

Ocağında odun yanan bir lokomotif
üfliyerek, püfliyerek sürüklüyor peşinden
beheri kırk kişilik kırk kırmızı vagonu.
Vagonlar geçti birer birer.
Son vagonda gördüm onu:
başında tüyleri yoluk bir kuzu kalpak
ayaklarında çizmeler
sırtında meşin ceket
bekliyor nöbet..

MUHARRİRin Not Defterinden

Ey benim sabırlı okuyucularım!

Şimdi sizinle biz

Şang-Hayda Fransız divanı harbindeyiz.

Hakimler:

Dört jeneral, on dört miralay

ve süngü takmış Kongolu zenci bir alay.

Maznun:

Jokond.

Dava vekili:

fazla miktarda deli

yani fazla miktarda sanatkâr

Fransalı bir ressam.

Sahne tamam.

Başlıyoruz:

Dava vekili müdafaaasını yapar:

— Efendiler

huzurunuzda

maznun sıfatıyla bulunan bu eser

büyük bir üstadın en manalı kızıdır.

Efendiler.

bu eser..

Efendiler.....

Alev dolu bir tas gibi yanıyor beynimin içi..

Efendiler

Leonar da Vinçi..

Efendiler..

Rönesans...

Efendiler..

bu eser

bu eserin bir misli daha..

Efendiler üniformalı efendiler.....

— EEES!

Yeter.

Dırlanma bozuk bir mitralyöz gibi.

Zabıt kâtibi,

kararı oku.

Zabıt kâtibi kararı okur:

— İhlal edilmiştir Çinde

Fransız tabasının hukuku

Mezbure Jokond binti Leonardo tarafından.

Binaen

aleyh

minasip gördük maznunenin

ihrakı binnarını.

Ve yarın gece doğarken ay

Senegalli bir alay

infaz edecektir divanı harbimizin

bu kararını..

İHRAKI BİNNAR

Şang-Hay büyük bir limandır.

Beyazların gemileri kocamandır.

Sarıların kayıkları küçücük.

Kalın bir düdük.

İnce bir Çinli çılgılığı.

Limana giren bir gemi

devirdi hasır yelkenli bir kayığı..

Ay ışığı.

Gece.

Bileklerinde kelepçe

Jokond bekliyor.

Es rüzgâr es..

Bir ses:

— Haydi çakmağı çakın.

Yakın Jokond yakın..

İlerliyen bir karaltı

bir parıltı...

Çakmağı çaktılar

Jokond yaktılar.

Kıpkırmızı bir alevle boyandı Jokond.

Güldü içten gelen bir tebessümle

gölerek yandı Jokond.....

Sanat, Manat, Eser, Meser, Filan, Falan, Ezel, Ebet
EEEEEEEEEEEEYYT,,,

«İŞTE O KADARDIR OL HİKÂYET

«BÂKİSİ DURUĞU Bİ NİHAYET.....

TEMMET...»

VARAN 3

İlk Basım: 1930

ŞAİR

Şairim
şimşek şekillerini şiirlerimin
caddelerde ıslık çalarak
kazırım
duvarlara..
100 metreden
çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözüm,
elbette gördü
iki ayaklıların
ikiye ayrıldığını..

Sen
benim
hangisinden olduğumu anlamak istiyorsan
cebime sok
kafanı:

orda
aydınlığı okuyan kara ekmek
sana doğruyu söyler..

Şairim
şiirden anlarım,
en sevdiğim gazel
Anti Düringidir Engelsin..

Şairim
bir yıl yağan yağmur kadar şiir yazdım..

Fakat asıl
şaheserime
başlamak için
Hafızı Kapital olmayı bekliyorum.

Futbolda eski kurdum.
Fenerbahçenin forvetleri
mahallede kaydırak oynıyan birer piç kurusuyken
ben
en ağır hafbekleri yere vururdum.

Futbolda eski kurdum.
Santırdan alınca pası
çakarım

Hoooooooooooooooooooooooooop!

5 numro top
açık ağızından girer golkipin karnına.

Bana mahsustur bu vuruş
futbol potinlerim

kurşunkalemimden öğrendi bu zanaatı!
O kurşunkalemim ki
9 deliğinizden vücudunuza her tıktığı mısra
ışkembenizde taş.

Şairiz be,
şairiz dedik ya be arkadaş....

1923

CEVAP

Behey!

Kara boynuz gibi kaşlı
mukaddes Apis başlı
adam;

Behey!

Kara maça bey!

Sen şiirin asil kamusuyla konuşuyorsun,
ben asaletten anlamam.

Şapka çıkarmam konuştuğun dile,
düşmanıyım asaletin
kelimelerde bile.

Behey!

Kara maça bey!

Ben bilirim

bu tehevür bu şikâyaaat niçin?

Bilirim

beni uykumda boğmak için
bekliyorsun geceyi..

Ben ki bileklerimde tel kelepçeyi

bir altın bilezik gibi taşımışım,

ben ki ilmikleri sabunlu iplere bakıp

kıllı kalın enseme kaşımışım,

tehdidine pabuç

bırakır mıyım hiç?

Behey!
Kara boynuz gibi kaşlı
mukaddes Apis başlı
adam;

Behey!
Kara maça bey,
behey, yüzü kara.
Ruhunu zenci bir esir gibi çıkardın pazara,
bir orospu odası yaptın kafatasını...
Hâki ceketli ölülerin ceplerinden
çalarak parasını
satın aldın kendine

İsviçre dağlarının havasını.
Ve bundandır ki bugün
ablak sarı suratında senin
kanlı altınların kızılığı var..

Acayip rüzgârlar esmiyegörsün başımdan.
Yoksa musahhih maaşımdan
haftada üç papel taksite bağlayıp seni
bir şamar oğlanı gibi kullanırım.
Beyimin böyle işlerle ülfeti var sanırım,
mükemmel yapar vazifesini..

Behey!
Kara maça bey!
Halka ahmak diyen sensin.
Halkın soyulmuş derisinden
sırtına frak giyen sensin.

Yala bal tutan beş parmağını
beş çürük muz gibi,
homurdanarak dolaş besili bir domuz gibi.
Meydan senin....

mi dersin?

Hata edersin,
bizde o göz var mı baksana!!
Ben içirmek için sana

kendi kara kanını

bir ateş çemberle çevirdim dört yanını,
sağa git

yok geçit,

sola git yok,

ileri

geri

yok.

Kıvrır kuyruk kalemini kalbine sok
bir akrep gibi intihar et...

1929

YALNAYAK

Kafamızda güneş
ateş
bir sarık.
Arık toprak
çıplak ayaklarımıza çarık.
İhtiyar katırından
daha ölü bir köylü
yanımızda,
yanımızda değil
yanan
kanımızda.

Omuz yamçısız
bilek kamçısız
atsız, arabasız
jandarmasız,
ayı ini köyler
balçık kasabalar
kel dağlar aştık.
İşte biz o diyarı böyle dolaştık!
Hasta öküzlerin
yaşlı gözlerinde
dinledik taşlı tarlaların sesini.
Gördük ki vermiyor
toprak artık altın başaklı nefesini
kara
sabanlara!

Rüyada gezer gibi gezmedik.

Hayır,

bir çöplükten bir çöplüğe ulaştık.

İşte biz o diyarı böyle dolaştık!

Biz

biliriz

o memleket

neye hasret çeker.

Bu hasret

bir materyalist kafası kadar

çizgileşmiştir,

bu hasrette

madde var

madde!

Basık

suratı asık

evler

kötebek yolu sokakların üstünde

vermiş kafa kafaya.

Cin gözlü

güvercin sözlü

abani sarıklılar

dükkânlara bağdaşmış.

Yarık

tabanı çarıklılar

önlerinde.

Yarma
bir jandarma
tarlada zina eden
bir çifti sürür.

Kahvede
piri mugan dede
sulanırken çırağa
«Lâhavle ve lâ» çekip derin derin
bu geçenlerin
suratına tükürür.

İşte şu
ekşimiş uyku kokan çömlek gibi şehrin
kara sevdası değil öyle romantik,
onun
ruhunun
iki kıvrak kelimelik
hasreti var:

BUHAR
ELEKTRİK!

Kör değilseniz eğer
görürsünüz ki
şu toprak yüzlü rençper
Kafkasta arta kalan
kalbur göğüslü oğlu

kel başlarında mültezimin
tırnakları oyulu,
kızıyla
karısıyla
kağnısıyla
son karış toprağına sarılmak,
ölse de burda onlarla ölmek
burda
onlarla
gömölmek
istiyor.

Dağların tarlaların özlediğı,
arzulu bir kadın gibi şehvetle gözlediğı
her tırnağında 1.000 manda kuvveti
demirleşen
ve su çalkalar gibi toprağı eşen
ruhu buhar
makinalar!

Ey cam karınları
sarı
nargileler gibi horuldayan,

ey üç atlı yaylısının içinden
sağır
burunsuz
kör
köylülere

Pierre Loti ahı çekip geçen
ağzı gemli
eli
kalemli
efendiler!

Tatlı maval dinlemekten gayrı usandık.
Artık
hepinizin kafasına
şu
daaaaaank
desin:

Köylünün toprağa hasreti var,
toprağın hasreti
makinalar!

1922

HASRET

Denize dönmek istiyorum!
Mavi aynasında suların:
boy verip görünmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!

Gemiler gider aydın ufuklara gemiler gider!
Gergin beyaz yelkenleri doldurmaz keder.
Elbet ömrüm gemilerde bir gün olsun nöbete yeter.
Ve madem ki bir gün ölüm mukadder;
Ben sularda batan bir ışık gibi
sularda sönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!

1927

YÜRÜYEN ADAM

Alnı yukarda
kırmızı boyun atkısı rüzgârda
yürüyor.

Yürüyor adım adım
yürüyor ağır ağır
yürüyor...

Rüzgâr deniz gibi köpürüyor
esiyor deniz rüzgâr gibi.
Akıyor iki yandan ışıklar
düşen yıldızlar gibi.

Sesler geliyor derinden
kalbin uzak sahillerinden:
— Nereye gidiyorsun yavrum benim nereye?
Dön sevgilim,
dön kardeşim,
dön evimin erkeği, dön geriye..

Yürüyor o
ıslıkla kızgın bir ölüm marşı çalarak.
Yürüyor o
gövdesi bir gemi gibi yükselerek, alçalarak.
Yürüyor adım adım
yürüyor ağır ağır
yürüyor...

Kim bilir
belki bir daha sokmıyacak parmaklarını
dizi dibinde dikiş diken kardeşinin
sarı saçlarına,
ve belki bir daha altında yatıp
güneşe giden yeşil bir yola bakar gibi
bakmıyacak
gürgen ağaçlarına..

Yürüyor o, yürüyor.
Açık geniş adımlarla arşınıyor yolları.
Ağır iki balyoz gibi sallanıyor kolları.
Kıllı göğsü bir kalkan gibi kabarık..

İşitmiyör artık
hep aynı tahta masanın başında akşamliyan
hasta topal dostların
kalbe karanfil ruhu gibi damlıyan
sözlerini.

Çıplak
iki bıçak
gibi çekmiş yüzünde gözlerini
yürüyor düşmana doğru.
YÜRÜYÖR ADIM ADIM
YÜRÜYÖR AĞIR AĞIR
YÜRÜYÖR.....

1929

KABLETTARİH

Çok uzaklardan geliyoruz
çok uzaklardan...
Kulaklarımızda hâlâ
şimşekli sesi var sapan taşlarının.
Ormanlarında yabani aygırlar kişniyen
dağ başlarının
kanlı hayvan kemikleriyle çevrilen sınırları
geldiğimiz yolun ucudur.
Yine fakat
geniş kalçalı genç bir ananın
gergin gebe karnı gibi doğurucudur
matralarımızda çalkalanan su.

Çok uzaklardan geliyoruz..
Tütüyor yanık bir et kokusu
çizmelerimizin kösesinden...
Ürkerek
adımlarımızın sesinden
kanlı karanlık yıllar
kanatlı bir hayvan gibi havalanıyor...
Ve karanlıklarda yanıyor
en önde gidenin
ateş bir ok gibi gerilen kolu..

Çok uzaklardan geliyoruz
çok uzaklardan..
Kaybetmedik bağımızı çok uzaklarla..

Bize hâlâ
konduğumuz mirası hatırlatır
Bedreddini Simavînin boynuna inen satır.
Engürülü esnaf Ahilerle beraberdik.
Biliriz
 hangi pir aşkına biz
sultan ordularına kıllı göğüslerimizi gerdik...

Çok uzaklardan geliyoruz.
Alevli bir fanus gibi taşıyoruz ellerimizde
ihrak binnar edilen Galile'nin
 dönen küre gibi yuvarlak kafasını.
Ve ancak
 bizim kartal burunlarımızda buluyor
 lâyük olduğu yeri
materyalist camcı İspinozanın
 gözlükleri..

Çok uzaklardan geliyoruz
 çok uzaklardan..

Ve artık
saçlarımızı tutuşturarak
 gecenin evinde yangın çıkaracağız;
 çocuklarımızın başlarıyla kıracağız
 karanlık camlarını!..

Ve bizden sonra gelenler
 demir parmaklıklardan değil,
asma bahçelerden seyredecek
bahar sabahlarını, yaz akşamlarını...

1929

PROMETE, PİPOMUZ,
GÜL, BÜLBÜL V.S.

Kalbimizin ensesinde kıvrılan
yağlı uzun saçlarımız yok.
Güle, bülbüle, ruha, mehtaba, falan filân
karnımız tok.

Ve şimdilik
gönül işlerine vermiyoruz metelik..
Sen bize hiç korkmadan
emanet et karını.

Biz
Prometenin çığlıklarını
doldurup pipomuza
kaba kıyım tütün gibi içiyoruz,
yangın kulesiyle verip
omuz omuza
ufuklarda kızaran gözleri seçiyoruz....

1929

GÖZLERİMİZ

Gözlerimiz

şeffaf

temiz

damlalardır.

Her damlada

demire can veren dehamızın

bir küçücük

zerresi vardır..

Şeffaf

temiz

damlalarıyla gözlerimiz

bir umman içinde o kadar birleşti ki,

kaynıyan suda buz

nasıl eritirseniz,

işte biz de

birbirimizde

öyle kaybolduk.

Yükseldi gözlerimizin şaheseri

demire can veren dehayı bulduk.

Şeffaf

temiz

damlalarıyla gözlerimiz,

bir umman içinde birleşmeseydi eğer,

her zerre
dağılsaydı başka bir yere,
dinamolarla turbinleri çiftleştirerek,
çelik dağları suda kof bir kelek gibi döndüremezdik..
Ve gözlerimizi yakan
gecenin ateşini
şamasız kibrit gibi söndüremezdik..

1922

ŞAİRİN BİR DAKİKA TEMBELLİĞİ

Bordalarda akan güneşli mavilik
duruldu yavaş yavaş..
Kaptan köprüsü kampana çaldı
ırgat boşaldı,
demir attı uyku gözlerime!!!

Dumandan atlara binmiş
dumandan süvariler
kanımda küreyvatı hamraya kurdular pusu.
Beynimde vurdu yat borusu..

Parmaklarımda kurşunkalem
uzadı
büyüdü
kalınlaştı
aldı bir süpürge sapı biçimini.
İhtiyar bir sokak süpürücüsü oldu elim,
dayandı süpürgesine
uyudu!!!

Deeee...
Diiii...
Duuu....

Renkler seslerin omzuna binmiş
ışıklar gölgelerin kucaklarında
akıyorlar....

Beynimin emir defterinde yalnız bir emir var:
boş oturmak!!!

Kımıldanmadan

kımıldanmaksızın

boş bir fıçı gibi boş oturmak..

Boş...

bomboş...

Ne sevgi, ne nefret, ne şefkat, ne kin,
hiçbiri....

Birdenbire lâkin

ikinci bir Japonya parçalandı karnımda!

Açlık

dizip on parmağını burnunun tepesine
çıkardı dilini.

Ölüm

kemik bir kahkaha gibi salladı sarı mendilini...

Doğruldu...

Gözlerime demirliyen uyku
demir aldı.

Dumandan süvariler

eridiler..

Beynimin emir defterinde emir yazan kumandan
kovuldu çadırından...

İhtiyar sokak süpürücüsü kavradı süpürgesini,
kavradı ve

onu koydu yine

kürenin derdini süpürenlerin
hizmetine.

1923

MUKADDES KARIN

Sen ey kırmızı gözlü ana,
Sen ey kahredip yaratan,
Sen ey köprü altlarında sularla yan yana
yatan.

Sen ey yangınlı meydanların sesi..
Sen ey şiirlerin şiiri, bestelerin bestesi..
Sen ey kardeşim
sen ey kahrolası
sen ey darağaçlık.

Sen ey
her şey,
sen ey AÇLIK!!!
Çıplak ayaklarına alnını koyar
andederim ki,
derim ki:

DÖĞÜŞECEĞİM,
benim, bizim, onun, onların değil
SENİN mukaddes karnın doyana kadar...

1929

İsmaile:

DEMİR KAFESTE DOLAŞAN ASLAN

Demir kafeste dolaşan aslana bak.

Bak onun gözlerine:

çelik çıplak

iki hançer gibi taşır sarı gözlerinde kinini.

Kaybetmeden temkinini

yaklaşır

uzaklaşır

gelir

gider.

Bulamazsın tasma asmaya yer

tüylü kalın boynunda onun.

Yanarken sarı sırtında kırbaç izleri

gerilir bakır pençeler taşıyan dizleri

yelesi diken diken dikilir mağrur kafasında...

Yaklaşır

uzaklaşır

gelir, gider

gider, gelir...

Zindanın duvarında kardeşimin gölgesi

kâh iner, kâh yükselir...

1928

MOR MENEKŞE, AÇ DOSTLAR VE ALTIN GÖZLÜ ÇOCUK

Abe şair,
bizim de bir çift sözümüz var
«aşka dair.»

O meretten biz de çıkarız
biraz..

Deli çığlıklar atıp avaz avaz
burnumun dibinden gelip geçti yaz
sarı
tahta vagonları
ter, tütün ve ot kokan
bir tren gibi.

Halbuki ben
istiyordum ki gelsin o
kırmızı bakır bakracında bana
sıcak süt getiren gibi...

Fakat neylersin,
yaz böyle gelmedi,
yaz böyle gelmiyor,
böyle gelmiyor, hay anasını... şey!..

EEEEEEEEEEY...

kızım, annem, karım, kardeşim
sen
başında güneşler esen
altın gözlü çocuk,
altın gözlü çocuğum benim;

deli ıg lıklar atıp avaz avaz
burnumun dibinden gelip geçti de yaz,
ben, bir demet mor menek e olsun
getiremedim
sana!

Ne halte dek,
dostların karnı açtı
kıydık menek e parasına!

1930

PROVOKATÖR

Bu adam
sattı arkadaşını;
sattı altın bir tepside arkadaşının
kanlı, kesik başını...

Bu adamın ayaklarında dolaşüyor
korku,
gölgesi gibi..

Karanlık bir su gibi yaşıyor
bu adam.

Güneş batınca her akşam,
kaldırımlarda karısının donunu sürüyerek,
parmaklarının ucuna basıp yürüyerek
size doğru yaklaşan odur.

Siz tanıyın onu
kalbinin boynunda sallanarak seslenen
mel'un çingırağından,
ve bilin ki onun
döküyor parça parça cüzzam illeti
ruhunun
etini...

Bu adam bugün açtır.
Açtır ama,
kaybetti bu adamda
kudretli ve büyük açlık bile kudsiyetini...

A dostlar, bu adam
güneş batınca bir akşam
sattı arkadaşını;
sattı altın bir tepside arkadaşının
kanlı, kesik başını...

1929

YARIDA KALAN
BİR BAHAR YAZISI

Vurdu gergin kalın parmaklar
yazı makinamın dişlerine.
Kâğıtta her harfi majeskülle dizilmiş
üç kelime var:

BAHAR

BAHAR

BAHAR....

Ve ben şair musahhih,
ve ben her gün
iki liraya
2,000 kötü satır okumıya
mecbur olan adam,
ve ben
neden

bahar geldi de hâlâ
muşambası kopuk
kara bir koltuk
gibi oturmaktayım?

Kasketini kendi kendine giydi kafam,
fırladım matbaadan
sokaktayım.

Yüzümde mürettiphanenin
kurşunlu kiri,
cebimde 75 kuruşum var.

HAVADA BAHAR..

Berberlerde pudralanıyor,
Babîâli paryasının
sarı
yanakları.
Ve güneşli aynalar gibi yanıyor
kitapçı camekânlarında
üç renkli kitap kapakları.
Fakat benim
bu caddede yaşıyan,
kapısında ismini taşıyan
bir formalık «ALFABE»m bile yok!
Adam sen de ne çıkar!
Başım dönmüyor geri,
yüzümde mürettiphanenin
kurşunlu kiri,
cebimde 75 kuruşum var.
HAVADA BAHAR..

Bu yazı yarıda kaldı.
Yağınur yağdı satırları sel aldı.
Halbuki ben neler yazacaktım neler....
3,000 sayfalık 3 cildinin üstünde
aç oturan muharrir
bakmıyacaktı da camına kebabçının,
tombul esmer kızını Ermeni kitapçının,
ışıklı gözleriyle taşıyacaktı.
Deniz kokmıya başlıyacaktı.

Terli kızıl bir kısrak gibi
şahlanacaktı bahar,
ve ben onun çıplak sırtına atlar
atlamaz
sürecektim sulara.

Sonra
her adımda peşimden gelecekti
yazı makinam.

Ona diyecektim:
— Etme anam
beni bırak bir saat
rahat..

Sonra,
saçları düşmeye başlıyan başım
haykıracaktı uzaklara:
— ÂŞIKIM...

27 benim yaşıım
onun yaşı 17.

Kör şeytan
topal şeytan
kör topal şeytan
gel bu kızı sev, dedi,
diyecektim;
diyemedim,
derim yine!

Ama yağmurmuş
yağyormuş,
yazdığım satırları sel almışmış

cebimde 25 kuruşum kalmışmış
ne çıkar...
Bahar geldi bahar geldi bahar
bahar geldi ulan!
Tomurcuklandı içimde kan!!!

1929 - 20 ve 21 Nisan

SANATKÂR HEYECANI

Heyecanımızda
şaha kalkan bir atın
deli
çizgileri
yok...

Heyecanımız
rayların üstünde kayarken bile
çelik heykelliğini kaybetmiyen
bir
lokomotif..

Öyle bir lokomotif ki
en küçük çivisinin
çakılması için
her kıvrımı materyalist beynimiz
açılıp kapandı düğümlerle,
günlerle
muadele hallettik...

ONU KUVVETTE TEKÂMÜL GİBİ
YÜKSELTTİK...

O, o kadar bizim ki
ezmek istediğimizi
raylarına konulan bir bakır onluk gibi ezer..

Fakat
bir an bile bıraksa altına çektiğimiz yolu
parçalanır..

Çünkü o sade bizim,
sade bizim şuurumuzun oğlu...

1922

BENERCİ KENDİNİ NİÇİN ÖLDÜRDÜ?

BİRİNCİ BAP:

*Bir genç adama.. Hakîm Heraklite..
Yıldızlara.. ve aşka dairdir...*

Şehir

uzakta

Genç adam

ayakta.

Akıyor şehirden geçen nêhir
genç adamın ayakları dibinden.

Genç adam

piposunu çıkarıyor cebinden

aranıyor kibriti,

bakıyor akar suya

düşünüyor Herakliti

düşünüyor büyük hakîm Herakliti genç adam:

Kim bilir belki böyle bir akşam,

böyle bir akşam

Heraklit alnını

yeşil gözlü zeytinliklere akan

suya eğdi

ve dedi:

«— Her şey değişip akınada

bu hal beni hayran bırakmada.. —»

Heraklit.. Heraklit ne akıştır bu!
Ne akıştır ki bu dalgalarında
dağlıdır alnı en mukaddes putun
kızgın demir damgasıyla sukutun.
Gebedir her şukut bir yükselişe.
Ne mümkün karşı koymak
bu köpürmüş gelişe..
Heraklit.. Heraklit..
akar suya kabil mi vurmak kilit?

şehir
uzakta.
Genç adam
ayakta.
Akıyor şehirden geçen nehir
genç adamın ayakları dibinden.
Genç adam
kibritini çıkarıyor cebinden
yakıyor piposunu.

II

Dikine mustatil bir apartımanın
en üst katında
dört köşe bir oda.
Perdesiz pencereler.
Pencerelerin dışında yıldızlı geceler.
Genç adam
alnını dayamış cama.

Ben romanın muharriri
diyorum ki genç adama:

Delikanlım:

İyi bak yıldızlara
onları belki bir daha göremezsin.
Belki bir daha
yıldızların ışığında
kollarını ufuklar gibi açıp geremezsin.

Delikanlım:

Senin kafanın içi
yıldızlı karanlıklar
kadar
güzel, korkunç, kudretli ve iyidir.
Yıldızlar ve senin kafan
kâinatın en mükemmel şeyidir.

Delikanlım:

Sen ki ya bir köşe başında
kan sızarak kaşından
gebereceksin,
ya da bir darağacında can vereceksin.
İyi bak yıldızlara
onları görmezsin belki bir daha..

Delikanlım:

Belki beni anladın
belki anlamadın.
Kesiyorum sözümü.

İşte kapı açıldı
geldi beklenen kadın.

— BEKLETTİM Mİ?

— ÇOK..

AMA ZARAR YOK...

Kadın

yakaladı genç adamı
elinden.

Genç adam

yakaladı kadını belinden
bir yumrukta kırdı camı.
Oturdular pencerenin içinde..
Sarktı ayakları gecenin içinde...

Işıklı bir deniz dibi gibi
başlarında, sağda, solda gece yanıyor.
Bacakları karanlık boşluklara sallanıyor.
Sallanıyor bacakları
sallanıyor bacakları...
...dudakları...

Sevmek mükemmel iş delikanlım,
sev bakalım!
Mademki kafanda yıldızlı bir gece var,
benden izin sana
sev, sevebildiğin kadar...

İKİNCİ BAP:

*Genç adamın ve sevgilisinin şahıslarına,
genç adamın esrarengiz meşgalesine ve
müsebbibi meçhul bir ihanete dairdir...*

Mevzuubahs gencin

ismi : BENERCİ

Kendisi aslen Hintli olup

maskatıresi Delhidir.

Dostlarının nazarında tam

adam,

düşmanların indinde azgın bir delidir

ve Britanya polisinde künyesi şüphelidir..

Şekli şemailine gelince:

ne Pataşon gibi tombul bir cüce,

ne Masist gibi bir dev,

ne de Villi Friç gibi bir babik oğlanıdır O,

iki gözlü tek burunlu basbaya insandır O..

Birinci babımızda

Benercinin odasına gelen kadın

mühim bir rol oynayacak kitabımızda.

Kendileri bir İngiliz Misidir.

hem İngiliz Mislerinin nefisidir.

İmdi,
bu nefis

Mis
nerde, nasıl tanıdı Benerciyi?
diye sorsam size ben,
eminim ki siz cevaben:

«— Mermer
merdivenler...

Kapı.
Kapıda kıvrıcık saçlı
taştan
iki aslan...

Tibet.
Tibette mabet.
Mabedin içi...
Omuzlarından çıkan on altı kolu havada,
çıplak karnı iki kat
bağdaş kurup oturmuş
mabut
Buda.

İnledi öküz derisinden mukaddes davul:
— Savul!

Savul!

Savul!

Budaya kurban geliyor.
Sarı saçlı, mavi gözlü bir kadın,
beyaz kar gibi.
Kadının canına kıyacaklar gibi.

Açıldı kanlı bir ağız şeklinde karnı Budanın:
fışkırdı mukaddes alevler dışarıya.
Uzun külâhlı Mogol rahipleri
kaldırdı havaya beyaz kadını.
Doyuracaktır Buda ateş dolu karnını...

Mavi gözlü dilber kurban gidiyor kurban...

.....

— DRRRRAN

DRRRRAN

DRRRRAN...

Atıldı üç el tabanca,
yuvarlandı Mogol rahipleri birbiri ardınca.

Esmer bir delikanlı yaklaştı mavi gözlü dilbere,
— Kaçalım

bir an kaybedecek zaman değil!

OTOMOBİL...

Son sür'at

saatte 110 kilometre...

İşte bu kurtarılan kadın
birinci bapta odaya gelen kadındı,
onu kurtaran genç
Benerci.

Ve bu suretle İngiliz Mis tanıdı Hintli genci,»
diyerek,

hallededeceksiniz,

romanımı daha başlamadan berbat edeceksiniz.

Gelin etmeyin çocuklar..

Ne çıkar?

İnanın bir sefer olsun Nâzıma
Amerikan filimlerinden fazla.

İlk tesadüf

tramvayda oldu.

İkincisi

lokantada,

Üçüncüde düğüm bağlandı nihayet

siyah podösüet

bir çantada:

İngiliz kızı mahsus

çantasını yolda yere düşürdü,

Hintli genç mahsus

düşen çantayı gördü,

yerden kaldırarak

verdi kıza.

Konuştular.

Eeee?! sonra ne oldu dersiniz,

bakın birinci babımıza!..

II

Aydın on dördü.

Aydın on dördünü Pariste aç gezen gördü,

dedi ki:

Bu gece ay
dibi kalay
bir tencere gibi.

Aydın on dördü.
Aydın on dördünü Fatihli hırsız gördü,
dedi ki:
Bu gece ay
gökte açık kalan
bir pencere gibi.

Atlasak içeriye..
Aşırsak be imanım
Meryem ananın
gümüş takımlarını.

Aydın on dördü.
Aydın on dördünü İrlandalı bir polis gördü,
dedi ki:
Benziyor ay
yıldızların yaldızlarını çalmak için
göğe çıkan bir hırsızın
fenerine.

Aydın on dördü.
Aydın on dördünü şair Salih Zeki gördü:
benzetti kendi eserine,
beğendi.

Aydın on dördü.

Aydın on dördünü Londralı bir Lort gördü,
dedi ki:

Benziyor ay

Haşmetpenahımın

dizbağı nişanına.

Kızardı ayın on dördü.

Kızaran ayın on dördünü bir Parya gördü,
dedi ki:

Benziyor ay

Ganjın üstüne damlayıp yayılan

kardeş kanına.

Aydın on dördü.

Aydın on dördünü en nihayet

pencereden BENERCİ gördü,

dedi ki:

Benziyor ay

bir saat kadranına.

— Saat kaç?

— Bir.

*Buraya yalnız Birinci kısımdan iki
babını dercettiğimiz bu yazının ta-
mamı yakında kitap halinde çıkı-
caktır. Eğer parçalar sizi sardıysa,
sonunu çıkacak kitapta okursunuz.*

AYAĞA KALKIN EFENDİLER

Behey! kaburgalarında ateş bir yürek yerine
idare lambası yanan adam!

Behey armut satar gibi
san'atı okkayla satan san'atkâr!

Ettiğin kâr

kalmıyacak yanına!

Soksan da kafanı dükkânına,
dükkânını yedi kat yerin dibine soksan;

yine ateşimiz seni

yağlı saçlarından tutuşturarak
bir türbe mumu gibi damla damla eritecek!

Çek elini san'atın yakasından

çek!

Çekiniz!

Bıyıkları pomadalı ahenginiz

süzüyor gözlerini hâlâ

«koyda çıplak yıkanan Leylâ'ya» karşı!

Fakat bugün

ağzımızdaki ateş borularla

çalınıyor yeni san'atın marşı!

Yeter artık Yenicami tıraşı,

yeter!

Ayağa kalkın efendiler...

1925

YAYINDAN FIRLAYAN OK

Yayından fırladı ok!
Menzil ırak,
çok ırak,
çok...
Hedeften bir eser yok!!!

Menzil ırak,
çok ıraktı,
ok uçuşta usta değil
çırağı.
Havalar da kanlı kanat kırıkları bıraktı!..
Her an
peşinde kalan
bu ince uzun kuşun:
medit ihtizazları çarpan ve çarpılan bir uçuşun!.

Bu uçuş
yıllarca yıllar
kadar
yıl sürdü.
Vaktaki gündeğusu kanla köpürdü
ok hedefin kırmızı kalbini gördü..

Ok uçuşta usta oldu gayrı çirak değil,
o ırak
menzili artık ırak değil...

1925

KALBİM

Göğsümde 15 yara var!.
Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak!.
Kalbim yine çarpıyor,
kalbim yine çarpacak!!!

Göğsümde 15 yara var!
Sarıldı 15 yarama
kara kaygan yılanlar gibi karanlık sular!
Karadeniz boğmak istiyor beni,
boğmak istiyor beni,
kanlı karanlık sular!!!

Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak.
Kalbim yine çarpıyor,
kalbim yine çarpacak!..

Göğsümde 15 yara var!.
Deldiler göğsümü 15 yerinden,
sandılar ki vurmaz artık kalbim kederinden!
Kalbim yine çarpıyor,
kalbim yine çarpacak!!!

Yandı 15 yaramdan 15 alev,
kırıldı göğsümde 15 kara saplı bıçak..
Kalbim
kanlı bir bayrak gibi çarpıyor,
ÇAR—PA—CAK!!

1925

BİR ŞEHİR REHBERİ

Ben ne tarih hocasıyım
ne de coğrafya.

Beni ancak
dört köşe taş bir ambar
kadar
alâkadar
eder
Ayasofya!

Beni Şişlide yalnız
bıraksanız
Maçkanın yolunu bulup gidemem...

Yani demem
o demek ki,
sanmayın ki elinize
à la Bedeker
bir rehber
vereceğim;

hayır,
ben
size
dört başlı bir şehrin içinden
haber
vereceğim..

Bu şehrin
basılır hep aynı şekilde
coğrafya kitaplarında resmi.

Dört çeşit yazılır fakat

bu resmin altına ismi:

KONSTANTANİYYE, KONSTANTİNOPL
DERSAADET, İSTANBUL.....

I

Çalsın Maksimbarın cazbant kolu,
çal bre kara köpoğlu,
anlatayım Konstantinoplu:

Yüzük, bilezik, gerdanlık, küpe
muslin, krepdöşin, tül
ipek...

— *Şu herif de karıma sersemce kur yapıyor pek!*

Pudra, lavanta, lavanta, pudra, kozmatik,
frak...

— *Kocam bakıyor beni bırak...*

Haniya
şampanya?!

— *Kuzum kızım bir daha iç!..*

Bakara, poker, bakara, poker
briç...

Bir
ki
üç,

bir
ki
üç,
bir
ki
üç!...
Vaaaals....Vals!...

*Sinyorina kara gözlü Sinyorina,
gözlerinden yanağına düşen beniii
görmiyelim ört yüzüne yelpazenüü!..
Sinyorina*

kara gözlü

Sinyorina

gelelim mi

kollarına

Sinyorina?!

Sinyorina

Sinyorina

Sinyorina!...

Çalsın Maksimbarın cazbarit kolu
çal bre kara köpoğlu
anlatayım
Konstantinoplu!!!

SONU VAR

SEYAHAT NOTLARINDAN

SEYAHAT NOTLARI

Hareket

Çaldı birinci kampana:
koşuşmalarla doldu istasyon.
Çaldı ikinci kampana
sarsıldı penceresinden baktığım vagon.
İkinci kampana
son kampana,
son...

Götürmüyor beni
bu Kafkas treni:
«Kislavotsk»un maden sularına;
gidiyorum petrolün diyarına,
kafamda petrolde hayran mısraların yükü,
biletim Rostof üstünden «Moskova - Bakü»!.

Yolda

Birinci Akşam

Tıkırdıyor trenin
rayda tekerlekleri,
devrilerek geçiyor telgraf direkleri.
Yarı belime kadar uzandım pencereden,
suya girmiş gibi serinledim.
Tren sesiyle dolan havaları dinledim...

Havalar yaz denizleri gibi mavi.

Yaz denizleri gibi serin...

Arkamızda kalan şehrin
çizgileri karışıyor birbirine,

renkleri siliniyor.

Batan bir gemi gibi ağır ağır iniyor,

iniyor ağır ağır altına ufkun,

ufkun kızıl şeridinde gölgelenen Moskova...

Önümüz

arkamız

dört yanımız ova,

ova dümdüz

uçsuz bucaksız bir ova!!!

Bir baş uzandı omuzumdan pencereye

genç bir kadın başı.

Sırtımda sert ve sıcak teması geniş göğsünün,

çarpmıyor gözlerime çarpınan ucu örtüsünün

kızıl bir kuş kanadı gibi.

İçimde âşık olmak arzusunun tadı var

taze mayhoş

bir yemiş

tadı gibi...

Tıkırdıyor trenin rayda tekerlekleri,

devrilerek geçiyor telgraf direkleri.

Düşüyor altımızdan kaçan

toprağın

üstüne

sarı parlak ışıkları sıra sıra camların.

Yürüyen bir ışık kervanıyız
koynunda beyaz akşamların...

İkinci Gün

Bugün ikinci günü yolculuğumuzun.
Menzile bir gün daha yaklaştık.
Menzile yaklaştıkça, bana
yollar uzun geliyor, günler uzun...

Okuyor, yüksek sesle birbirini yolcular
meraklı bir kitap gibi....

İki günde dost oldular
kırk yıllık ahabap gibi....

Belki tesiridir bu
aynı yolda gitmenin,
aynı sulardan içip
aynı ufku seyretmenin...

Her yoldaşlık gibi fakat
bu dostluğun da bakası var:
yollar ayrılana kadar.....

Bir bıçak gibi girip çıkıyoruz,
çam ormanlarının içine,
gömleklerimiz, reçine kokuyor
reçine...

Bugün ikinci günü yolculuğumuzun.
Günler uzun geliyor, yollar uzun...

Üçüncü Gün

Geçmedeyiz yanından bugün:

Kızgın güneşte

zenci bir pehlivan gibi parlıyan «Donbas»ın!..*

«Donbas»da kara giymek delili değil yasın!.

Sağımız kömür, solumuz kömür

kömür ilerimiz, gerimiz.

Kömür tozuyla sürmelendi gözlerimiz!..

Gördük kömür paytahtı Rostof şehrini.

Asma köprülerden atlادık «Don» nehrini,

Şimalî Kafkastayız!..

Kuban kazakları traktörlerle ekin biçiyorlar.

Traktörlerin üstünde votka içiyorlar...

Dördüncü Gün

Bugün son günü yolculuğun, son!

Bu dört gün içinde vagon

kaç kere doldu boşaldı?

Kaç yolcuyu yolda bıraktık.

Gidenlerin ardından gülümseyip baktık,

gidenlerin yerini gelenler aldı...

Vagonumuz bugün:

Muazzam kuzu kalpaklarının altında

yanık tahta heykeller gibi oturan,

(*) Kömür havzası.

ince parmaklarıyla kara kaytan bıyıklarını buran

Kafkas köylüleriyle dolu..

Yan gözle pencereden dışarı bakıyorlar

ölçmek istiyorlarmış gibi geçtiğimiz yolu.

Geçtik yanından uçsuz bucaksız petrol vagonlarının.

İçtik çamurlu sularını

Dağıstan istasyonlarının.

Sıcak, sıcak, sıcak!

Kumun ufkunda erimiş kurşun gibi Hazer denizi.

Sıcak, sıcak, sıcak!

Beyaz kıvılcımlar yakıyor gözlerimizi...

Dördüncü ve Son Gece

Birdenbire durdu tren

karanlığın ortasında.

Sıcak

ve yumuşak

kumun üstüne indim.

Oturaktan uyuşan

vücudumla gerindim...

— Neye durduk?

— Ne bekliyoruz?

— Karşıdan gelecek Bakü postasını...

Birden
tutuştu siyah ipekli bir kumaş gibi
karanlıklar alt ucundan.

Kum kızardı.
Yandı raylar.
Karşıdan gelen tren
kızıl sıрма sorgucundan
havalara ateş parçaları bırakıp geçti.
Sırtı pul pul ışıldıyan bir yılan
hışırdıyarak kumun üstünden akıp geçti..

— Saat kaç?
— Sekiz
— Üç saat sonra Baküdeyiz..
— Hayır iki saat
— Hayır bir saat sonra!..

Kanat takmak kabil olsaydı saatlara..

Muvasalat

Geldik..
Bizi nefte getiren
bu uzun boylu tren
neft yakarak yüreğinde
açtı dört aylık yolu dört günde...

Geldik..

Pırıl pırıl yanan Bakünün karşısında ben
bir dağın dibinden
dağı seyreder gibi hayranım.

Yıldızların altında

tek başıma

gider gibi hayranım.

İçimde hiç durmadan koşmak

yüksek sesle konuşmak

haykırmak arzusu var.

Yağ kokulu, kara gözlü Bakülüyle öpüşüp

neftin toprağına yüzüstü düşüp

avuçlayıp nefti

siyah şarap gibi içmek istiyorum.

1929

10 SENE EVVEL

YOL TÜRKÜSÜ

Sabah buradaysak akşam ordayız.
Günlerin peşinde bir hovardayız.
Bazı mısra gibi dudaklardayız.
Bazı «kimsin» diye soran bulunmaz.

Hey anam hey! Yolcu yolunda gerek.
Bazı altımızda taş toprak dşek,
Bazı rtnecek yorgan bulunmaz!

1920

YOL TÜRKÜSÜ

Dayıya

Alnımızda yanar gençliğin tacı
Yorgunluğun anasını satarız
Elimizde neşemizin kırbacı
Ufukları önümüze katarız...

Gğsmz kuvvetli, gönlümüz temiz,
Tükenmez yolları tüketiriz biz,
Ne saray, ne hamam, ne han isteriz.
Nerde gün batarsa orda yatarız.

* * *

Cüce bir sihirbazın kıvılcımlardan eli
«Senin olsun» diyerek bana bahşetti işte
Alınları sallanan alevlerle haleli
İki çıplak kadının mermerden vücudunu.

Fakat görüyorum ki bir hile var bu işte.
Kadınlar taşırırken onun ateş putunu
Gitgide süzülüyor, gitgide eriyorlar.

1920

1

$$1 + 1 = 1$$

İlk Basım: 1930

**İZMİR'DEN AKDENİZ'E DÖKÜLEN
VE YAKINDA BOMBAY'DAN HİNT
DENİZİ'NE DÖKÜLECEK OLAN
EMPERYALİZMİN ŞARKI
SARAN DUVARI HAK-
KINDA YAZILMIŞTIR.**

Karataştan çerçeveye gömülen,
güneşi parça parça bölen
demir parmaklık..

Dayadım
alnımı
demir parmaklığa;
parmaklık alnıma
gömüldü.

Kemikli geniş alnımı parça parça böldü..
Alnım:

parmaklığa dayalı.

Yüzüm:

kana boyalı.

Bu kan benim kanım.

Eşyayı bu kanlı perdeden görüyor gözüm.

Kara taştan çerçeveye gömülen,
güneşi parça parça bölen
demir par-mak-lık

Orda;
o duvarda,
o duvarın dibinde
bizimkilerin bağlandı kolları.
O duvarı
bizim için yaptılar..
O duvar
darağaçlarının sabunlu ipi
gibi
parlıyor.
O duvar;
o duvarda keskinliği var
taze kanlı etleri parçalıyan
yosunlu, ıslak
dişlerin...
O duvar;
gözleri afyon dumanlı keşişlerin
bellerindeki kara kuşak gibi sarılmış
kürenin gırtlığına!..
O duvarın ilk temel taşı,
emperyalizmin ilk adımından geliyor.
O duvarın dibinde,
bizimkilerin
Eyfellers gibi kemikleri yükseliyor.
O duvarın bir ucu:
tahta sabanlı sarı Çin'de;
öbür ucu:
çelikleri elektrikli New York'un içinde.
Her bankada hisse senetleri var
onun.

O duvar

Lortlar kamarasından Lort Gürzon'un
noktaları imparator armalı bir nutku gibi geçiyor.

Eyfel'in tepesinden avlarını seçiyor,
dayanarak Hindenburg'un altın çivili heykeline
topluyor Berlin sokaklarını eline.

O duvarın taşlarına sürterek dilini
kara gömlekli Musulini
bekliyor nöbet.

İtalya'nın çizmesi
yüzüyor kanda!!

O duvar
ikinci bir Balkan gibi yükseliyor Balkan'da!

O duvar.

O duvar, o duvar..

O duvarın dibinde
bizimkiler kurşunlanıyorlar!..

O duvar

kadar

uzun bir destanı var,
o duvarın dibindeki her bir karış yerin.

O duvarın dibinde ölenlerin
koparıyorlar erkekliğini,
gençlik aşısı yapmak için
milyonerlerin
kibrit çöpünden frengili iskeletlerine!

Milyonerler

gömölüp orospuların etlerine

bir radyo-konser gibi dinliyorlar:

o duvarın dibinde verilen

kurşun sesiyle yere serilen

idam emirlerini!..

O duvar,

o duvarın dibinde seferberlik var.

1914'den daha büyük,

daha mel'un

bir seferberlik...

Karanlıklar

güneş altında nasıl kaçarsa bir deliğe,

koşuyor emperyalistler

bu seferberliğe:

Britanya dretnotlarının Cemiyeti Akvamı,

beyaz eldivenleri barut kokan diplomat,

çürümüş insan eti müstahsili

emperyalist Jeneral,

II'nci Enternasyonal;

zehirli çiçeklerini toplamak için

«din»in

toprağını gübreliden, kazan,

eserlerini banknotlara yazan

filozof,

permanganatın âşıkı şair,

ölüm şuaı satan kimyager,

hepsi seferber,
seferber
o duvarın bayrağı altında..

O duvar.
O duvar, o duvar..
O duvarın dibinde
bizimkiler kurşunlanıyorlar....

CEVAP

O duvar

o duvarınız,

vız gelir bize vız!.

Bizim kuvvetimizdeki hız,

ne bir din adamının dumanlı vaadinden,

ne de bir hülyanın gönlü yakışındandır.

O yalnız

tarihin o durdurulmaz akışındandır.

Bize karşı koyanlar,

karşı koymuş demektir:

Maddede hareketin,

yürüyen cemiyetin

ezelî kanunlarına.

Sükûn yok, hareket var

bugün yarına çıkar,

yarın bugünü yıkar

ve bu durmadan akar

akar

akar.

Biz bugünün kahramanı,

yarının

münadisiyiz.

Bu durmadan akan,

yıkıp yapan

akışın

çizgilenmiş sesiyiz.

Biz,
adımlarını tarihin akışına uyduran
temelleri çöken emperyalizme vuran,
yarını kuran
larız.

O duvar
o duvarınız,
vız gelir bize vız!..

1925

SÜKÛT

Dışarda,
kara zıpkasında kızıl sırmalar yanan
bir eşkıya hali var
basabas çakmak çalan havalarda...

Dışarda,
kara kulak bıçaklarla horon oynuyor
askeroz deresinden yirmi huvar da...

Dışarda...

Biz içerde susuyoruz,
sükûtumuzun boynuna saplı değil
kara bir kartalın kanadından kopan bir ok..

Dışarda...

Biz içerde susuyoruz,
sükûtumuzun sırtında düğmeleri ilikli
eski bir redingot yok..

Dışarda
yüzüyor ateş gemiler gibi rüzgârda
sarı
safranların
kokuları..

Dışarda...

Biz içerde susuyoruz,
bir fişek yatağında kurşun nasıl susarsa.
Haykırısın sıkıysa sükûtumuzdan hızlı
gökkubbenin altında öyle bir sada varsa!!!

Dışarda,
karanlıklarda
çatırdıyor deniz böğründen vurulmuş bir orman gibi..

Biz içerde susuyoruz,
susuyor zindan
kanı içine akan
yaralı bir hayvan gibi...

1929

MEŞİN KAPLI KİTAP

Yaldızlı meşin kabı
Parçalanmış kitabı,
Ay altında dün gece
Deli bir derviş gibi,
Mumu sönmüş, rahlesi yere devrilmiş gibi,
Okudum saatlerce...

Yaldızlı meşin kabın
Parçalanmış koynunda uyuklıyan kitabın,
Çevirdikçe küf kokan her sarı yaprağını
Sandım ki eşiyorum bir mezar toprağını.

İnce el yazıları canlandı birer birer
Masallarda çizilen yüzleri gösterdiler:
İblis bir yılan oldu, Âdem Havva'ya kandı,
Kardeşini öldüren lânetli ruhu gördüm.
Koca tahta bir gemi ummanlarda çalkandı,
Ufuklardan güvercin bekleyen Nuh'u gördüm.
İsmail'in topuğu kumdan çıkardı zemzem.
Turu Sina'da Musa kaldırdı kollarını,
Asasını vurunca yarıldı Bahri Kulzem
Buldu Beni İsrail Kudüs'ün yollarını.
Zekeriya zikrini
bir sonsuz aha verdi,
Doğdu İsa, bkrini
Meryem Allaha verdi,
Kureyşi Muhammed'e kucak açtı Medine.
Bir ateş mezar oldu Kerbelâ Hüseyin'e...

Sayıfalar döndükçe bunlar hep birer birer
Doğrulup devrildiler.
Ay battı güneş doğdu,
Kalbimde ateş doğdu.
Yaldızlı meşin kabı
Parçalanmış kitabı
Varsın gömülsün diye bir ebedî uykuya
Attım kör bir kuyuya...

Yazık, yazık bize ki asırlarca aldandık!..
Karanlıkta çizilen izleri görmek için,
Görüp yüz sürmek için,
Yazık, yazık bize ki bir çırağ gibi yandık..
Ne gökten necat geldi, ne bir parça merhamet.
Çalışan esirlere İsa, Musa, Muhammet,
Sade bir satır dua, bir tütsü, buhur verdi
Masal cennetlerinin yollarını gösterdi.
Ne beş vaktin ezanı, ne Anjelüs çanları
Zincirden kurtarmadı yoksul çalışanları.
Yine biz köleleri, efendilerimiz var,
Yine her mel'un taşı yosunlanmış bir duvar,
Esir - efendi diye koymuş da adlarını,
İki bahta ayırmış arzın evlâtlarını.
Efendi işletiyor, esir işliyor yine.
Yine efendilerin gümüşlü sofrasından,
Kar gibi ekmeğinden, şarap dolu tasından
Kırıntı, artık bile düşmüyor işliylene.
Yine biz esir geçen her günün akşamında
Eve sade bir lokma ekme getiriyoruz.

Gece yağmur inerken evimizin damında,
Isınabilmek için güneşi bekler gibi
Birbirine sokulan hasta köpekler gibi
Yırtık yorganımızın altında titriyoruz.
Çiftimiz, balyozumuz, sonsuz çalışmamızla,
Asırlardır bağrında inliyen kazmamızla
Heyecana geldi de kara toprağın kalbi,
Kendini teslim eden taze bir kadın gibi
Çiçeklerle donandı dünya isimli ağaç.
Biz bu ağacımızın dibinde ölürken aç,
Efendiler gösterip sırtan dişlerini
Birer birer topluyor bütün yemişlerini..

Efendiler, ağalar, evliyalar, keşişler
Ebedî karanlığın boğulsun kollarında.
Artık temiz ruhların aydınlık yollarında
Sade bir din, bir kanun, bir hak:
İşliyen - dişler...

İki formalık (32 sayfa) bir kitap olan
1 + 1 = 1'in ikinci bölümünde
Nail V.'nin "Yeni Sanatın Akını",
"Kadavra", "Dışarıyı Dışarı!" adlı üç
şiiri yer almaktadır.

SESİNİ KAYBEDEN ŞEHİR

İlk Basım: 1931

SESİNİ KAYBEDEN ŞEHİR

Adedi devir
sıfır.

Şehir

sustu.

Kenetlendi nokta nokta şehrinin
asfalt - beton çenesi:
bin dokuz yüz nokta nokta senesi
nokta nokta
ayında..

Cadde boş.

Bir uçtan bir uca koş.

Cadde boş

bomboş

cebim gibi...

Kesildi akıyor su...

Ne bir motor uğultusu

ne dönen bir tekerlek var.

Rüzgâr:

sürüklüyor asfaltta Mister Ford'un adını:
duvardan kopan renkli bir ilân kâadını
kaldırımında savuruyor..

Üç adam.

Üç adam duruyor:

Birincinin kolunda kırık bir

keman var,

ikincinin başında silindir
sırtında frak,
üçüncü kıllı bir maymun gibi çıplak..

Sokak.

Sokakta ısıklı çalarak
enseni kaşıya kaşıya
geç karşıdan karşıya.
Yok ezilmek korkusu..

Ne bir motor uğultusu
ne dönen bir tekerlek var..

Rüzgâr:

çatıyor gitgide kara kaşlarını.
Kesmiş düdüğü sesleri köşe başlarını.

Üç adam...

Üç adam duruyor
ve bir sarhoş türküsünü söyliyerek
topuklarını yere vuruyor..

Caddenin ortasında bağırıp durmayın,
topuklarınızı yere vurmayın,

NAFİLE

asfaltı getiremezsiniz dile!!

NAFİLE

konuşmaz sesini kaybeden şehir:

okşamazsa eğer

ONLARIN

ceplerinde kilitlenen elleri
bakır telleri..

Üç adam duruyor:

keman var,

sirtında frak,

Üç adam

kayboluyor karanlıkta sallanarak....

VEDA

Hoşça kalın
dostlarım benim
hoşça kalın!

Sizi canımda
canımın içinde,
kavgamı kafamda götürüyorum.

Hoşça kalın
dostlarım benim
hoşça kalın...

Resimlerdeki kuşlar gibi
dizilip üstüne kumsalın,
mendil sallamayın bana.
İstemez..

Ben dostların gözünde kendimi
boylu boyumca görüyorum...

A dostlar
a kavga dostu
iş kardeşi
a yoldaşlar a..!!.

Tek hecesiz elveda..

Geceler sürececek kapımın sürgüsünü,
pencerelerde yıllar örececek örgüsünü.
Ve ben bir kavga şarkısı gibi haykıracağım
mapusane türküsünü.

Yine görüşürüz
dostlarım benim
yine görüşürüz...

Beraber güneşe güler,
beraber dövüşürüz...

A dostlar
a kavgâ dostu
iş kardeşi
a yoldaşlar a..!!
ELVEDA..!!.....

KEREM GİBİ

Hava kurşun gibi ağır!!

Bağır

bağır

bağır

bağırıyorum.

Koşun

kurşun

erit-

-meğe

çağırıyorum...

O diyor ki bana:

— Sen kendi sesinle kül olursun ey!

Kerem

gibi

yana

yana...

«Deeeert

çok,

hemdert

yok»

Yürek-

-lerin

kulak-

-ları

sağır...

Hava kurşun gibi ağır...

Ben diyorum ki ona:

— Kül olayım

Kerem

gibi

yana

yana.

Ben yanmasam

sen yanmasan

biz yanmasak,

nasıl

çıkar

karan-

-lıklar

aydın-

-lığa..

Hava toprak gibi gebe.

Hava kurşun gibi ağır.

Bağır

bağır

bağır

bağırıyorum.

Koşun

kurşun

erit-

-meğe

çağırıyorum.....

1930 Mayıs

NIKBINLİK

Güzel günler göreceğiz çocuklar,
güneşli günler
göre-

-ceğiz...

Motorları maviliklere /süreceğiz çocuklar,
ışıklı maviliklere
süre-

-ceğiz...

Açtık mıydı hele bir
son vitesi,
adedi devir.

Motorun sesi.

Uuuuuuy! çocuklar kim bilir
ne harikûlâdedir
160 kilometre giderken öpüşmesi...

Hani şimdi bize
cumaları, pazarları çiçekli bahçeler vardır,
yalnız cumaları
yalnız pazarları..

Hani şimdi biz
bir peri masalı dinler gibi seyrederiz
ışıklı caddelerde mağazaları,
hani bunlar
77 katlı yekpare camdan mağazalardır.

Hani şimdi biz haykırırız

Cevap:

açılır kara kaplı kitap:
zindan..

Kayış kapar kolumuzu
kırılan kemik
kan.

Hani şimdi bizim soframıza
haftada bir et gelir.

Ve
çocuklarımız işten eve
sapsarı iskelet gelir..

Hani şimdi biz...

İnanın:
güzel günler göreceğiz çocuklar
güneşli günler
göre-
-ceğiz.

Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar
ışıklı maviliklere
süre-
-ceğiz.....

1930

İHTİLÂLİ KEBİR

Dördü de önümdeydi.
Kan içindeydiler.

Severim kanı:
anamın rahminde olduğu
ve giyotin sepetine dolduğu
için...

Dördü de önümdeydi.
Kan içindeydiler.
Yetiştim onlara,
omzuma değdiler:
«Kahrol Danton.
Ölmelisin Robespiyerim..
Yaşasın Marat!
Ben Baböfle beraberim»
dedim
ve geçtim onları...

Robespiyer, Danton,
Baböf, Marat..
Ne başlangıç, ne son,
doğan, ölen, be anaçkom,
doğan, ölen, doğan hayat...

1930 Mayıs

ARİFE

Bu gece değilse
yarın
gece
gireceğim kodese....

İçimde yaprak kımıldamıyor..
Deliksiz uyku gibi rahat
geniş
içim...

Rahat
geniş
içim:
havalarda mavilikleri
yeni doğmuş bir çocuk gibi
seyredişim-
-den..

Dün
ben
şehrin meydanına gidip:
«Onlar için
kardeşlerimizi öldürmiyelim,
ölmiyelim!»
dedim.

Ve bu gece değilse
yarın
gece
gireceğim kodese...

İçimde yaprak kımıldamıyor..
Ellerimi başımın altına koyuyorum..
Denizi duyuyorum..
Uyuyorum...

1930 Haziran

BELKİ BEN

Belki ben
o günden
çok daha evvel:
köprü başında sallanarak
bir sabah vakti gölgemi asfalta salacağım.

Belki ben
o günden
çok daha sonra:
matruş çenemde ak bir sakalın izi
sağ kalacağım..

Ve ben
o günden
çok daha sonra;
sağ kalırsam eğer,
şehrin meydan kenarlarında yaslanıp
duvarlara,
son kavgadan benim gibi sağ kalan
ihtiyarlara
bayram akşamlarında keman
çalacağım..

Etrafta mükemmel bir gecenin
ışıklı kaldırımları
ve yeni şarkılar söyleyen
yeni insanların
adımları...

1930

DÖRT KİŞİ VE DÖRT ŞİŞE

Yuvarlak

bir masa.

Dört şişe.

Dört kişi

ve dört bardak şarap.

Şarabın

markası

Medok.

Bardakta

şarap var,

şarap yok,

şarap var.

Dört kişi şarap içiyorlar...

Boşaldı bir şişe.

Dedi ki bir kişi:

— Yarın iddiam müthiştir,

ilk sözümde işi bitmiştir;

mutlak

asılacak...

Boşaldı üç şişe.

Cevap verdi üç kişi,

cevap verdi üç ağız:

— Mutlak

asacağız...

Yuvarlak
bir masa,
boşalmış dört şişe
ve dört kişi...

1930

ŞÜPHE

Karısı tarafından satılan arkadaşa:

Şüphedeyiz karımdan:
satıyor bizi
satıyor işimizi
diye...

Şüphedeyim karımdan.
Sabahtan beri .
cıgaramı düşürdüğüm yok
dudaklarımdan...

Şüphedeyim.
Şüphedeyiz..
Şüphe:
çıplak ayaklı bir gece gibi
ilerliyor içimde.

Ve yarın:
yıldızlar, üflenlen mumlar gibi
birer birer sönünce,
gece içimde cırılçıplak,
simsiyah
görününce
yeniden doğacağım..
Bir kadife gibi okşadığım boğazına
sarılıp
karımı boğacağım...

1930 Mayıs

BAYRAM OĞLU

Mapusanedeyim.

Mapusanede kalbimin

kanayan çıplak ayakları

ne zaman çok uzun bulsa yolunu,

hatırlarım bilmem neden

Azeri yoldaşım Bayram Oğlunu:

«Baki.

Gece saat iki

sularında..

Karaşehrin kara damlarında yatanlar

görüyor kanlı renklerin nesçini uykularında..

Yıldızların altında kara nefit buruğları

hışırıyor servilikler gibi derinden

yüreğinden.

Bakıyor uykulu sarı gözler

kara topraktaki yağlı nefit birikintilerinden.

Gök kara, yıldızlar sarı.

Tek katlı, düz damlı dört köşe taş dükkânların

kapalı kara kapıları.

Karaşehrin kara damlarında yatanlar

görüyor kanlı renklerin nesçini uykularında.

Baki.

Gece saat iki

sularında.

Taşlarda yuvarlanan
nal ve tekerlek sesleri.
Seslerde seslenen sesler..
İşte bir fayton geçiyor
geçmede
geçti:
son evlerin yakınından
uzağından
ırağından..

Kara bir lânettir ki bu,
kopmuş geliyor gecenin dudağından...
Bu faytonun okunda iki at değıl
iki at iskeleti var.
Bu faytonun fenerlerinde dehşeti var:
hançerle oyulmuş
kr ve derin
gözlerin..

Taşlarda yuvarlanan
nal ve tekerlek sesleri.
Gittikçe uzaklaşan,
gittikçe alçalan sesler...

Ortada demiryolu,
sağ yanda Karaşehir;
solda fabrikaların
duvarları yükselir.

Karşıdan fayton gelir.
içinde Bayram Oğlu.
Bağlanmış kolu
Bayram Oğlunun..

Karşıdan fayton gelir.
içinde Bayram Oğlu.
Jandarma sağı,
Jandarma solu
Bayram Oğlunun...

Kolunu bağlamışlar
kanadı kırık değil..
Gözünde toplanan
hıçkırık değil...
Gözleri ılık dolu
Bayram Oğlunun.

Karşıdan fayton gelir,
içinde Bayram Oğlu.
Ölümdür yolu
Bayram Oğlunun
Bayram Oğlunun.....»

KALBİMİ BUNALTAN
BU DÖRT DUVAR MI?
ÖLÜMDEN ÖTEYE KÖY VAR MI???

1927

MEKTUP

Hayır,
Maksim Gorki hayır..
Hayır ihtiyar usta,
bu hususta
hemfikir değiliz...

Lenin
senin
gözlerinde:
ruhu keskin azabın çarmihına gerilen
zaman zaman dirilen
ak gömleği kanlı bir ölü.
«Balığın pullarla örtüldüğü» gibi
kelimelerle örtülü...

Sen
görüyorsun onu bazen
el yazma bir İncil sayfasında.
Ve bazen
ufuklarında sarı nakışlı kızıl çizmeler gezen
Ural akşamlarının arkasında...

Bazen Lenin
senin
sözlerinde:
İri mavi gözlü
uzun yüzlü
bir nebi
gibi...

Ve bazen
kalın enseli, korkunç
ve âdil
bir BOGATIR...

Hayır..
Maksim Gorki hayır..
Hayır ihtiyar usta
bu hususta
hemfikir değiliz.

Biliriz.
Beraber dinlediniz Peşkovanın evinde
Bethovenin sonatlarını.

Duydu Lenin
yüreğinde
yükselen
seslerin
serin
kanatlarını..

Biliriz:
beraberdiniz,
Kapri sahillerinde.
Kamışsız oltalarla beraber balık avladınız:
o gökyüzü gibi mavi,
gökyüzü gibi şeffaf
suların üzerinde..

Biliriz:

Lenini

sevdığını

biliriz..

Biliriz bunu ihtiyar usta.

Bak bu hususta

hemfikiriz.

Fakat sevmek,

anlamak

demek

değil..

Şuurun,

çok uzun

bir köprüsü var,

duymakla anlamanın arasında.

Sen de sevdin onu

onu duydun,

fakat anlamadın.

Öldü,

ağladın fakat

bizim gibi ağlamadın..

Onu sen anlamadın.

Anlamadın..

Anlamadın..

Lenini anlamak demek:

inkılâbı Lenin gibi anlamak demektir...

Sen inkılâbı anlamadın!

Bırak
Maksim Gorki bırak,
onu anlıyarak
sevenler anlatsın...

Bırak
onu bizden dinlesin,
Kapri balıkçıları....

SIRADAKİ

Başladı işe
Bitirdi işi..

Başlarken avaz avaz bağırmadı.
Bitirdi ve:
— Gelin seyredin, diye
dört yanı çağırmadı..

O milyonların milyonda biridir.
O bir sıra neferidir.
Damarlarındaki bilmem hangi soyun kanı değil..
O bir yarış hayvanı değil.
Yüzü herkesin yüzüne benzer.
Su içer ağzıyla
ayaklarıyla gezer..

Onun için; başlıyan, biten, başlıyan iş var,
sorgu soruş yok..
Gidiş var.
Duruş yok..

O milyonların milyonda biridir.
O bir sıra neferidir..

1930

SIRADAKİNİN ÖLÜMÜ

O, ne önde

ne arkada

sırada

sıramızdaydı..

Ve yanındakinin kanlı başı onun omzuna eğilince

ona sıra gelince

sayısını saydı...

Söz istemez.

Yaşlı göz istemez.

Çelenk melenk lâzım değil..

SUSUN.

SIRA NEFERİ UYUSUN....

1930

YANMAMIŞ CIGARA

O bu gece ölebilir
ceketinin göğsünde bir kurşun yanığıyla.
O bu gece gitti ölüme
kendi ayağıyla...

— Cıgaran var mı? dedi..

— Var,
dedim.

— Kibrit?

— Yok,
cıgaranı kurşun yakar,
dedim.

Aldı cıgarayı
gitti...

Belki şimdi upuzun yatıyor
dudaklarında yanmamış bir cıgara
göğsünde bir yara...

Gitti.

Darp işareti.

Bitti.....

1930

CEVAP NO 2

İki serseri var:

Birinci serseri

köprü altında yatar,
sulara yıldızları sayar geceleri..

İki serseri var:

İkinci serseri

atlas yakalı sarhoş sofralarında
Bağdatlı bir dilencinin çaldığı sazdır.
Fransız emperyalizminin
idare meclisinde ayvazdır..

Ben:

ne köprü altında yatan,
ne de atlas yakalı sarhoş sofralarında
saz çalıp Arabistan fıstığı satan-

-ların
şairiyim;

topraktan, ateşten ve demirden
hayatı yaratan-

-ların
şairiyim
ben.

İki serseri var:

İkinci serseri

yolumun üstünde duruyor

ve soruyor

bana:

«PROLETER

dediğimin

ne biçim kuş

olduğunu?»

Anlaşılan

Bağdadî şaklaban

unutmuş,

Mösyö bilmem kimle beraber

Adana - Mersin hattında o kuşu yolduğunu...

İki serseri var:

Birinci serseri

pencerelerden bir gölge gibi girer

geceleri..

İki serseri var:

İkinci serseri

halkın alınterinden altın yapanlara

kendi kafatasında hurma rakısı sunar.

Ben hızımı asırlardan almışım,

bende her mısra bir yanardağ hatırlatır.

Ben ne halkın alınterinden on para çalmışım

ne bir şairin cebinden bir satır...

İki serseri var:

İkinci serseri,

meydana dört topaç gibi saldığım dört eseri
sanmış ki yazmışım kendileri

için.

Halbuki benim

bir serseriye hitap eden

ikinci yazım işte budur:

Atlas yakalı sarhoş sofralarının sazi,

Fransız sermayesinin hacı ayvazı,

bu yazdığım yazı

örse balyoz salanların şimşekli yumruğudur

katmerli kat kat yağlı ensende..

Ve sen o kemik yaladığın

sofranın altına girsen de,

— dostun KARAMAÇA BEY gibi —

kaldırıp kaldırıp yere çaaal-

-mak için

canını burnundan aaal-

-mak için,

bulacağım seni..

Koca göbeklerin RUSEL kuşşığı sen,

sen uşşak murabbai,

sen uşşak mik'abı,

satılmış uşşakların uşşşığı sen!!!

1930

19 YAŞIM

Benim ilk çocuğum, ilk hocam, ilk yoldaşım
19 yaşıım
Sana anam gibi hürmet ediyorum
edeceğim.
Senin ilk arşınladığın yoldan gidiyorum
gideceğim.
Benim ilk çocuğum, ilk hocam, ilk yoldaşım
19 yaşıım..

Çok uzaklarda yuvarlanıyor başım.
Oturuyor 19 yaşıım
yatağımın başucunda.
Ellerim avucunda
bana diyor ki:
“ — Kafamızda getirelim geri
o delikanlı günleri cancazım,
o dehşetli güzel günleri..

.
.
.

Köpüklü şahlanışların dönüm yeri..
Dünyanın altıda biri:
kan içinde doğuran
ana..

İstasyondan istasyona
yalnayak
tankları kovalıyarak
açlıkla yarış..
Şarkıların boyu kilometre kilometre
ölümün boyu bir karış..

Kafkas:
güneş.

Sibirya:
kar..

Seslenebildiğiniz kadar
ses-
-lenin....

24 saatta 24 saat Lenin
24 saat Marks,
24 saat Engels,
yüz dirhem kara ekmek,
20 ton kitap
ve 20 dakika şey!..

Ne günlerdi heheheeeeey
onlar ne günlerdi ahbap!!.....”

Çok uzaklarda yuvarlanıyor başım.
Duruyor karanlıkta 19 yaşıım.
Lambayı yakıyorum,
ona hayretle
muhabbetle
hürmetle
ve daha bilmem netle bakıyorum.
BAKIŞIYORUZ...

Yılların arkasında cıırttı kanadını
“Strasnoy Ploşcat”ın saat kulesi.
Yaşıyor herhangi bir 24 saatını.

Vatandaş kavgasının darülfünun talebesi:

Balık çorbası, tüfek talimi, tiyatro, balet

KİTAP..

Patates kamyonu başında süngü tak bekle nöbet.

KİTAP...KİTAP..

Madde, şuur, istismar, fazlakıymet

KİTAP.. KİTAP... KİTAP..

Manikür:

hayır,

diş fırçası:

evet.

KİTAP.. KİTAP... KİTAP..

Bu ne 24 saat

bu ne 24 saattır ahbap!!

Aşk:

yoldaş.

Profesör:

yoldaş.

Zenci

Coni,

Alman

Telman,

Çinli

Li,

ve 19 yaşım

yoldaş da, yoldaş da, yoldaş da,

yoldaşım...

Yılların arkasında yuvarlanıyor başım
başım yuvarlanıyor.
Uzun saçlarından tutuştu yıllar
yıllar yanıyor
yanıyor da yanıyor..

Oku

yaz

boz

bağır

çağır!

Bütün kuvvetinle nefes al..

Kafanda

kalbinde

etinde

iskeletinde ihtilâl..

İhtilâl:

gündüz-gece...

Gece ormanda çam dalları yakarak,

bembeyaz

yusyuvarlak

aya bakarak,

hep bir ağızdan şarkılar söyleniyor..

Ve bu anda

kuvvetli dinç

bir ağrıdan gelen deli bir sevinç

sıçrar atlar köpüklenir çatlar

kafanda..

Haaaayda,
beyaz orduları dumanlı ufuklar gibi önüne katan
bir kızıl suvarisin,
bir kızıl suvariyim,
bir kızıl suvariyiz,
bir kızıl

Geçti dokuz yıl,
ey benim 19 yaşıım,
ormanda çam dalları yaktığımız
hep bir ağızdan şarkılar söyleyerek
aya baktığımız
gecelerin üstünden..

Ben
yine söylüyorum aynı şarkıları.
Döndürmedi rüzgâr beni havada yaprağa,
ben kattım önüme rüzgârı..
Ve sen ki en yıkılmazları yıkabilirsin,
gözüme bakabilir
elimi sıkabilirsin..

Ve sen ki...

Sen,
benim ilk çocuğum, ilk hocam, ilk yoldaşım
19 yaşıım

1930

ÇOCUKLARIMIZA NASİHAT

Hakkındır yaramazlık.
Dik duvarlara tırman
yüksek ağaçlara çık.
Usta bir kaptan
gibi kullansın elin
yerde yıldırım gibi giden bisikletini..
Ve din dersleri hocasının resmini yapan
kurşunkaleminle yık
Mızraklı İlmihalin
yeşil sarıklı iskeletini..
Sen kendi cennetini
kara toprağın üstünde kur.
Coğrafya kitabıyla sustur,
seni «Hilkati Âdem»le aldatanı..
Sen sade toprağı tanı
toprağı inan.
Ayırdetme öz anandan
toprak ananı.
Toprağı sev
anan kadar...

1928

BİR HİNTLİNİN AĞZINDAN

Şarktan geliyorum.

Şarkın isyanını

haykıraraktan geliyorum..

Şimale akan rüzgârlarla aştım

Asyanın yollarını:

ulaştım

sana!.

Haydi uzat kollarını,

beni kucaklasana!

Ben şarktan geliyorum,

şarkın isyanını

haykıraraktan geliyorum.

Şarklıyım.

İsyanda haklıyım..

Gözlerini ver bana,

fitil nerde göster bana;

ateşlemesi benden..

Ben,

24 saatta 24 saat çalışan,

sarı kemikli sırtında

kırbaç izleri nasırlaşan

milyonların

evlâdıyım..

Ben onların

doludizgin feryadıyım...

ASYAnın,

sonsuz, sıtmal, sarı
bataklıkları
vardır.

Bunlar,

zehirli, yemyeşil havasında,
yekpare demirden
fabrikalar yükselen
bataklıklardır..

Gece, gündüz,

bu yemyeşil, dümdüz
havalara,
kara dağlar gibi dumanlar boşalır.

Bataklıklar nefes alır,

çarklar döner
döner, döner...

Gözlerimizde canımız

söner, söner...

Sarı sıtmal kanımız

parça parça ışıklı altın olur.

Kara toprak ufuklarında Asyanın

77 katlı bankalar,

bir masal hayvanı gibi solur
solur, solur...

Orda,

o bataklıklarda,

kardeşlerimin

vebalı, sarı

karınları,

sinekli et parçaları gibi sürünürken;

o bataklıklar
köylülere
cehennemin rüyası gibi görünürken;
ben
seni görmek arzusunu
bir sıla hasreti gibi derinledim,
ve sanma ki, orda aç bir köpek gibi inledim,
hayır...
Şimale akan rüzgârlarla aştım
Asyanın yollarını,
ulaştım
sana.
Haydi, tez ol, durmasana!..
Gözlerime nur ver..
Kafama şuur ver..
Ordakiler
bekliyor beni....

ALARGA GÖNÜL

Alarga gönül:

Demir al..

Kırmızı bir amiral

gibi kaptan köprüsüne çık..

Karşında deniz: -

kaşı çatık

sana bakan

kocaman

bir mavi göz..

Alarga gönül.

Palamarı çöz..

Amiral

demir al.

Gönül kaptan köprüsüne çık..

Çayır kokusu alan

bir tay gibi kokla açık denizleri..

Çevirmesin senin kafanı geri

geride kalanlara doğru giden

dümen suyunun köpüklü izleri..

Alarga gönül,

palamarı çöz..

Amiral

demir al..

Sür gemiyi dalgaların gözüne..
Kulak asma Fikretin sözüne..
Çocuğun anan
olan:
denize inan..

Alarga gönül.
Daha alarga
daha alarga
daha
daha!

Alarga gönül
alarga...

1930

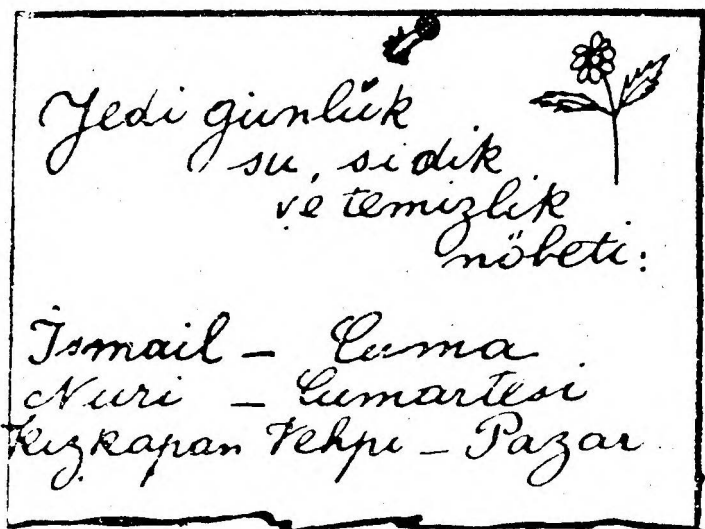
HOPA MAHPUSANESİ NOTLARINDAN

KIZKAPAN OĞLU VEHPİ
VE
ÇOCUK MUHİTTİNE DAİR

Bir gaz lambası...
 Çivilenmiş duvara..
 Çivi, kuyruğunu kıvıra kıvıra
 bir defter kâadının
 kalbini delip geçmiştir.

Kâat bembeyaz,
 kâat sapsarı..
 Çivi kâadın kanını içmiştir.
 Lamba yağmurlu bir sabah güneşi gibi yanıyor
 ve defter kâadı sallanıyor
 asılmış bir adamın
 beyaz gömleği gibi..

Beyaz gömleğin göğsünde yazılar
var:

Dar

yalakta aptes alan ihtiyar

Kızkapan Oğlu Vehpidir.

Hindistan cevizinden yüzü

ve uzun kollarıyla o,

Okalıptüs dalından yeni inmiş

kıllı bir maymun gibidir.

Kızkapan su vuruyor

ensesine..

Omuzundan mendili düştü

sidik tenekesine.

Vehpi şaşırdı,
arıyor sağını solunu.

Uzattı kolunu..

Kalın bir yılan gibi tenekeye girdi kol.

Çıkardı mendili.

Açıldı Kızkapanın dili:

— «Mendil bir karış bezdir amma
beş karışı bir arşın olur.
Arşın arşını doğurur...»

Kesildi Kızkapanın sesi.

Anlaşıldı Vehpinin kerrakesi!!

Nâzım - Pazartesi
Atlı - Salı
Topal Oğlu - Çarşamba
Muhittin - Perşembe.

Muhittin 13 yaşındadır.
Zorla çıkarılmazsa çıkmaz
bir fare gibi girdiği köşesinden.
Saklar kendini pençesinden
yılan gözlü bir kedinin..

Cinayetle Rizeye sevkedecekler
cürmü büyüktür Muhittinin.

Nasıl sevketsinler ki
bir gece bir kanca alıp yanına
damından inmiş
dedesinin
dükkânına..

Çok sürececek çok
Muhittinin acısı.
Kurtuluş yok
dedesi davacısı..

Ormanın içinde tuttum horozu.
Ateş kanadını açtı horozum,
fırladı elimden, kaçtı horozum..»

Karşımızdaki

«NEZARET»e atılan deli:
Sembolist bir şair gibi bağırmaktadır.
Ateş kanatlı horozunu çağırmaktadır.

— «Ormanın içinde tuttum horozu..
Beni kesme beni..»

Ses kesildi.

Ses yükseldi haykırarak:
— «Vurma bana
kırıldı ateş tarak!!»

Deli şimdi yüz üstü yerdedir.
Ve beyaz donlu bir adam,
 çiğneyip bıyığını,
 bu et yığınının
polis palaskasıyla dövmededir..

Hasan dayı bağırdı yanımdan
 sarılıp demir parmaklığa:
— Dövmeyin be deliyi..
Yol vergimi arttırın iki misli.
Yatarım doksan gün daha!!

Sarardı Yusuf oğlu:
 gözleri bir mavzer namlusu gibi
 kurşunla dolu..

1928 Hopa Mapusanesi

BENERCİ KENDİNİ NİÇİN ÖLDÜRDÜ?

KALKÜTADA BİR POLİS KARAKOLU, GÖK GÜRLER ÜÇ POLİS GİRERLER

Birinci polis — Nereye gitmiştin?

İkinci polis — Domuz boğazlamaya..

Üçüncü polis — Sen neredeydin?

Birinci polis — Köprünün üstünde

bir Hintli karı gördüm demin:

Kucağında kertenkele suratlı bir çocuk vardı.

Çocuk beni görünce başladı ağlamaya

ağlamaya

ağlamaya..

Karıya:

— Sustur şu piçi.

Britanya polisine selam versin, dedim,

selam vermezse, kuyruksuz bir fare gibi

gebersin, dedim..

Ne sustu, ne selam verdi kara kurbağa yavrusu.

Akıyordu su..

Akar suya fırlattım bu zırlıyan şeytan piçini.

Anası yüzüme bakıp
kara bir uçurum gibi çekti içini..
Dokundu rikkatime
bu iç çekiş.

Madraslı bir ihtiyar:
azabı azabla tedavi edin demiş..
Getirdim karakola kocakarıyı.
Sarı sırtından kızıl kan sızdırıp
çekeceğim içinden ağrıyı..

İkinci polis — Sana bu işte yardım için,
kocakarıyı eski bir halı gibi
ayaklarına sereceğim.

Birinci polis — Lütûfkârsın..

Üçüncü polis — Ben de sana:
Bengale ormanlarında avlanmış bir filin
koparılmış erkekliğinden bir kamçı vereceğim..

Birinci Polis — Başka bir şey istemez..

Malumdur bana azabı ıstırap,
ezberimdedir tek mil kitabı ıstırap.

Meselâ:

Uykulara kâbus gibi çökebilirim,
tırnak sökebilirim.

Kulakların içine sıcak kurşun dönebilirim.

Ellerin derisini eldiven gibi soymak,

koltuk altına kaynar sudan yeni çıkmış

hindi yumurtası koymak,

sirke damlatarak gözleri oymak,

domuz topu ıtlak olunan usûl,

velhasıl daha bîn bir usûlle gayeye vusûl
mümkündür bence..

Bakınız bende ne var??

3. ve 2. polisler — Göster bize göster bize..

Birinci polis — Geçenlerde yakalanan

Hintlilerden birinin
taze kesilmiş baş parmağı..

Kesildikten sonra yarım santim uzadı tırnağı..

Makbet'in tesiri altında kalınarak yazılan bu
parça, yakında çıkacak olan «Benerci Kendini
Niçin Öldürdü» kitabından alınmıştır.

BİR KOMİK ÂDEM

Gözleri, kulakları, elleri, ayaklarıyla,
han, hamam, apartıman ve konaklarıyla,
çatal, bıçak, tabak ve bardaklarıyla,
16 sayfaları, baskı makinaları — tanklarıyla,
yamak ve yordaklarıyla
hücuma kalktılar!..

Hele içlerinde öyle bir tanesi var,
öyle bir tanesi var ki:
İnsanın yüzüne öyle bakar,
öyle melûl bakar ki:
toka edersin eline hemen papelini.
Ve sıkar sıkırmaz onun belini
sivri dilli, zilli bir bebek gibi çırpıp elini..

O bir komik âdemdir.
Portakal Oğlu zâdemdir.

Han, hamam, apartıman ve konaklarınızla,
çatal, bıçak, tabak ve bardaklarınızla,
yamak ve yordaklarınızla
hücuma kalktınız!

Hak varsa eğer,
hücumla kalkmak hakkınız..

Efendiler,
ikinizle teker teker
paylaştık kozumuzu!

Şimdi sıra onun,
gelsin o!!

Gel.

Sen:

itlerini öne itip
karanlıkta yol kesen
hatip!!!

Sen:

Beşinci Mehmedin saltanatını,
Halifenin altın nallı kır atını,
papellerin kat katını

ve teneke suratını,
doldurup torbana

sıksa sırtında taşıyorsun..

Torbanı doldurmak için yaşıyorsun.

Bana gelince,

ben:

geniş omuzlarımda dimdik bir kelle taşıyorum.

Ve yaşıyorum:

kellemin

içindeki

için..

Farkındayım niçin:

kan

fıskırıyor

bana bakan

«âteş feşan?!»

gözlerinden...

Ve niçin:

cümleler ezberlemişin

Fehim Paşanın sözlerinden...

Fehim Paşanın hayrülhalefi,

bize sökmez afi...

Çıkmak istediğim yaldızlı bir merdiven yok.

Kalbimin elinde ipekli eldiven yok..

Çıplak bir yumruk gibi kalbimi soymuşum.

Kellemin

içindeki

için,

kelleri koymuşum..

Sen...

Hayır...

Seninle böyle konuşmak istemem..

Hem,

ben ki yegâne asaleti

dişli düşmanla boğuşmakta bulanım,

seninle boğuşmak istemem..

Sen bir komik âdemsin.
Portakal Oğlu zâdemsin.
Toka ederler papelini,
sıkarlar senin belini,
sivri dilli, zilli bir bebek gibi çırparsın elini.
Sen bir komik âdemsin!
Sen...
Fehim Paşanın hayrülhalefi
Bu kadarı kâfi

Bu yazının kâfi derecede kuvvetli olmadığını
müterifim. Kabahat bende değil. İlham edende.

İÇİNDEKİLER

835 SATIR	7
Güneşi İçenlerin Türküsü	9
Salkımsöğüt	14
Orkestra	16
Piyer Loti	18
Makinalaşmak	22
Açların Gözbebekleri	24
Gövdemdeki Kurt	28
Bahri Hazer	30
Yangın	34
Yanardağ	35
San'at Telakkisi	36
Korsan Türküsü	38
Rodos Heykeli	39
Jokondun Hatıra Defterinden Parçalar	41
Berkley	49
Her Kitabımın Son Sözü	57
JOKOND İLE Sİ-YA-U	59
VARAN 3	95
Şair	97
Cevap	99
Yalnayak	102
Hasret	107
Yürüyen Adam	108
Kablettarih	110
Promete, Pipomuz, Gül, Bülbül v.s.	112
Gözlerimiz	113
Şairin Bir Dakika Tembelliği	115

Mukaddes Karın	117
Demir Kafeste Dolaşan Aslan	118
Mor Menekşe, Aç Dostlar ve Altın Gözlü Çocuk	119
Provokatör	121
Yarıda Kalan Bir Bahar Yazısı	123
Sanatkâr Heyecanı	127
Benerci Kendini Niçin Öldürdü	129
Ayağa Kalkın Efendiler	141
Yayından Fırlayan Ok	142
Kalbim	144
Bir Şehir Rehberi	146
Seyahat Notları	151
Yol Türküsü	161
Yol Türküsü	162
***	163

1 + 1 = 1	165
İzmir'den Akdeniz'e Dökülen	167
Cevap	172
Sükût	174
Meşin Kaplı Kitap	176

SESİNİ KAYBEDEN ŞEHİR	181
Sesini Kaybeden Şehir	183
Veda	186
Kerem Gibi	188
Nikbinlik	190
İhtilâli Kebir	192
Arife	193
Belki Ben	195
Dört Kişi ve Dört Şişe	196
Şüphe	198
Bayram Oğlu	199
Mektup	202
Sıradaki	206
Sıradakinin Ölümü	207
Yanmamış Cıgara	208
Cevap No 2	209

19 Yaşım	212
Çocuklarımıza Nasihat	217
Bir Hintlinin Ağzından	218
Alarga Gönül	221
Hopa Mahpusanesi Notlarından	223
Benerci Kendini Niçin Öldürdü?	231
Cevap No 3, Bir Komik Âdem	236

Yayımlayan: Anadolu Yayıncılık A.Ş.
Kapak Baskı: Ana Basım Sanayi A.Ş.
İç Baskı: Şefik Matbaası

Nâzım Hikmet'in çok güç koşullarda korunmuş, elden ele geçmiş, bazıları sağlığında basılamamış, bazıları özen gösterilmeden basılmış olan yapıtları, bu işe gönül vermiş eleştirmenlerin çabalarıyla, içerde ve dışarda, yıllardır derlenip toparlanmaya çalışılmış, ama çeşitli nedenlerden kaynaklanan yanlışların, karışıklıkların, tutarsızlıkların bir türlü önü alınamamıştır.

Şimdi Adam Yayınları size Nâzım Hikmet'in yepyeni bir toplu yapıtlar derlemesini sunuyor.

Bu yolda daha önce yapılan bütün olumlu çalışmalar, Nâzım Hikmet'in kitaplarının ilk basımları, arkasında bıraktığı müsveddeler — mekanik yaklaşımlara düşmeden, durumlara, türlere göre ayrı değerlendirmelere gidilerek — büyük bir özen ve duyarlılıkla yeniden gözden geçirilmiş, konunun uzmanı eleştirmenlerin özverili katkıları ve ortak çabalarıyla, sanatçının özellikleri, kendine özgü kullanımları gölgelenmeden, yanlışların düzeltilmesi, karışıklıkların, tutarsızlıkların giderilmesi sağlanmıştır.

